

ژاو

فصلنامه علمی - فرهنگی - صنفی
شماره ۸ / آبان ۱۴۰۰

ویژه نامه به مناسبت هفته کتاب و کتابخوانی

● کتابدار برنامه نویسی

● تجربه ای کوتاه اما شیرین از کتابدار بالینی

● وبومتریک : چستی و اهمیت و شاخص ها

● مادر کتابداری نوین ایران

● کتابخانه دیجیتال نور

فصلنامه علمی - فرهنگی - صنفی
 شماره ۸ / ویژه نامه به مناسبت هفته کتاب و کتابخوانی / آبان ۱۴۰۰
 دانشگاه علوم پزشکی اصفهان
 دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی

شماره مجوز: ۳۸-۴-۲۱۵
صاحب امتیاز: زهرا کاشفی
مدیر مسئول: زهرا کاشفی

اعضای هیئت سردبیران:

مهدی یوسفی، علی اکبر سبحانپور، زینب سادات موسوی،

زهرا سادات موسوی کاظمی

اعضای هیئت تحریریه:

احمد پاپی، فیروزه زارع فراشبندی، فریده موحدی،

زهرا کاظمی، حدیث حیدری، علی اکبر سبحانپور،

مهدی یوسفی، نرگس مشکینه، فاطمه رضایی،

زهرا سادات موسوی کاظمی، زینب سادات موسوی،

زهرا کاشفی

صفحه آرا و طراحی جلد:

محمد علی نریمانی

با تشکر از

دکتر علیرضا رحیمی (ریاست محترم دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی اصفهان)، دکتر احمد پاپی، دکتر فیروزه زارع فراشبندی، دکتر ابوالفضل طاهری، جناب آقای امیرمحمد مظفری، سرکار خانم سلطانی (مسئول دبیرخانه نشریات) و همه ی کسانی که در این شماره از نشریه ژاو ما را یاری نمودند.

[t.me/ zhavmui99](https://t.me/zhavmui99)

zhav.mui@gmail.com

فهرست مطالب

سرمقاله / ۲

آنچه من در کارشناسی از کتابدار بالینی دریافتیم / ۳

کتابدار برنامه نویسی / ۵

کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی / ۷

کتابخوانی گروهی / ۱۲

تجربه ای کوتاه اما شیرین از کتابدار بالینی / ۱۳

وبومتریک : چیستی، اهمیت و شاخص ها / ۱۵

الذریعة الی تصانیف الشیعة / ۱۸

معرفی سایت‌های فروش کتاب‌های دیجیتال و چاپی / ۲۱

جهت ارتقای نقش کتابداران و اطلاع رسانی در دانشگاه

علوم پزشکی اصفهان، / ۲۴

کتابخانه دیجیتال نور / ۲۶

مادر کتابداری نوین ایران / ۲۷

کتاب درمانی / ۳۱

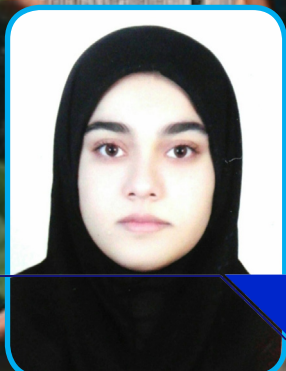
تجربه یک دانشجوی کارشناسی کتابداری و اطلاع رسانی

پزشکی / ۳۶

تیکه کتاب / ۳۷

سرمقاله

زهرا کاشفی

یک نویسنده یا ادیب دیدند با او عکس بگیرند، اگر مردم بیشتر از بازیکنان فوتبال، نویسنده‌ها را در تلویزیون ببینند، اگر پدران و مادران جلوی بچه‌هایشان کتاب بخوانند و بیشتر از گوشی موبایل و لپ‌تاپ، کتاب دست بگیرند و خیلی اگرهای دیگر می‌توانیم به رشد کتاب‌خوانی در جامعه امیدوار باشیم. ما به عادت به مطالعه نیاز داریم. کجا و کی‌اش فرقی نمی‌کند، در مترو یا بی‌آرتی، صبح یا شب، بین دو نیمه فوتبال یا قبل از خواب. در مجموع در همین وقت‌های مرده، می‌توانیم کتاب‌های زیادی بخوانیم.

برای خواندن یک کتاب جایزه‌ای معین می‌کنیم. معنای این کار چیست؟ جز پذیرفتن اینکه کتاب‌خوانی کاری بی‌حاصل و حوصله‌سراب است که برای جبران وقتی که گذاشته‌اید به شما جایزه می‌دهیم تا وجدان‌تان آرام بگیرد؟ معمولاً در این مسابقات اهمیت جایزه از خود کتاب بیشتر است. واضح است که افراد بعد از مسابقه هم به جای روی آوردن به کتاب سراغ جمع کردن سکه و جوایز نفیس می‌روند. کتاب‌خوانی باید از درون بجوشد. ما باید کتاب بخوانیم برای خود کتاب و نفس فایده‌ای که مطالعه برای انسان دارد.

مدیر مسئول : زهرا کاشفی

سرانه مطالعه یک شاخص جهانی است که تعریف مشخص و دقیقی دارد. در تعریف این شاخص تنها مطالعه کتاب (آن هم از نوع غیردرسی) را شامل می‌شود؛ یعنی نه مطبوعات، نه سایت‌های اینترنتی و مجازی. جامعه ایرانی همواره ترجیح می‌دهد به جای خواندن، بشنود. مقایسه سرانه مطالعه ایران و کشورهای دیگر (البته مقایسه واقعی) نشان می‌دهد مهم‌ترین انگیزه‌ای که باعث می‌شود ایرانی‌ها سراغ کتاب نروند بی‌نیازی از مطالعه و حس دانایی کل بودن است. بر اساس نظر بسیاری از روانشناسان و پژوهشگران، ما آدم‌های با اعتماد به نفسی هستیم و این روزها به دلیل حضور در شبکه‌های اجتماعی و فضای اینترنت و مواجه شدن با اطلاعات حداقلی و پیامکی بیشتر از هر زمانی خودمان را بی‌نیاز از مطالعه می‌بینیم. حالا هر قدر هم در آمارها خودمان را خوب جلوه دهیم و آمارهای خوب و پر و پیمانی را ارائه کنیم، صنعت نشر و تیراژ کتاب‌ها همه حقایق را بر ملا می‌کند. سوای ایراداتی که به سند نهضت مطالعه مفید وارد است، در جامعه‌ای که قرار است توسعه پیدا کند، آگاهی مردم و افزایش سواد فرهنگی بسیار موثر است.

اگر مسئولان مهم یا چهره‌های رسانه‌ای ما هر وقت که

آنچه من در کارشناسی از کتابدار بالینی دریافتم

حدیث حیدری،
دانشجوی ترم ۷ کارشناسی کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی

دیجیتال بسیار حیاتی است. به گونه ای که یک اتند یا پزشک فوق متخصص برای به روز نگه داشتن دانسته های خود باید در طول هفته ۲۰ مقاله اصلی مطالعه کند. این رقم در مورد پزشک عمومی به ۱۷ مقاله اصلی در روز می رسد. بدلیل محدود بودن زمان، نیاز به کتابدار بالینی جهت جستجو در منابع پزشکی مبتنی برشواهد مطرح است.

از جمله مشکلات و چالش هایی که پیشروی جامعه پزشکی است و کتابدار بالینی می تواند کمک رسان این متخصصان باشد، عبارتند از:

- * حجم زیاد اطلاعات پزشکی، به عبارتی انفجار اطلاعات؛
- * فقدان دسترسی به اطلاعات به هنگام فعالیت کتابدار بالینی شامل فراهم آوری اطلاعات با کیفیت مربوط به بیمار از طریق حضور مستقیم در بخش های بیمارستانی و در جهت بهبود سطح تصمیمات پزشکی و بالینی است.
- کتابدار بالینی با حضور در بخش های بیمارستان به طور مستقیم نیازهای اطلاعاتی پزشکان را دریافت نموده و با جستجوی دقیق و مناسب، مباحث را در اسرع وقت در اختیار آنها قرار می دهد.
- بنابراین در صرفه جویی در وقت پزشکان، ارائه اطلاعات مرتبط و مفید و خدمات با کیفیت بالا موثر است.
- لزوم به روز بودن اطلاعات برای افراد بالینی در عصر تکنولوژی و گستره محیط

نیاز:

- * اختلاف عملکرد بین افراد بالینی؛
- * شکاف بین پژوهش و طبابت؛
- * افزایش حجم بیماران و پیچیدگی بیماری ها.

با توجه به مواردی که ذکر شد، در این مرحله نقش اصلی برعهده کتابدار بالینی است تا بتواند براساس خدمات زیر، اطلاعات و شواهد ارزشمند را در دسترس متخصصان بالینی قرار دهد.

- * طرح پرسش بالینی؛
- * جستجوی منابع مرتبط برای یافتن بهترین شواهد موجود؛
- * ارزیابی صحت و اعتبار و سودمندی شواهد با دید انتقادی؛
- * بکارگیری شواهد: ترکیب شواهد نقد

شده با ارزشهای بیمار و تجربیات بالینی؛ ذخیره سازی اطلاعات و ارزیابی نحوه انجام مراحل ۱ تا ۴ به منظور اصلاح مداوم کیفیت انجام آنها و همچنین دسترسی آسان برای استفاده بعدی. اگر بخواهیم چند خدمت کتابدار بالینی را به صورت موردی بیان کنیم، می توان موارد ذیل را نام برد:

۱. کمک در دستیابی تیم درمان به منابع روزآمد و مبتنی بر شواهد
۲. رفع نیازهای اطلاعاتی تیم درمان از طریق همکاری های تیمی
۳. بهبود رفتار اطلاع یابی تیم درمان از طریق آموزش مهارت های فناوری اطلاعاتی
۴. آموزش استفاده از پایگاه های اطلاعاتی تخصصی با تاکید بر پایگاه های اطلاعات بالینی و منابع پزشکی مبتنی بر شواهد

فعالیت کتابدار بالینی شامل فراهم آوری اطلاعات با کیفیت مربوط به بیمار از طریق حضور مستقیم در بخش های بیمارستانی و در جهت بهبود سطح تصمیمات پزشکی و بالینی است. کتابدار بالینی با حضور در بخش های بیمارستان به طور مستقیم نیازهای اطلاعاتی پزشکان را دریافت نموده و با جستجوی دقیق و مناسب، مباحث را در اسرع وقت در اختیار آنها قرار می دهد. بنابراین در صرفه جویی در وقت پزشکان، ارائه اطلاعات مرتبط و مفید و خدمات با کیفیت بالا موثر است.

شواهد (نظیر رجیستری ها)

- * آشنایی با فناوری اطلاعات مرتبط با مدیریت اطلاعات و استنادات
- * تسلط کافی و سطح بالا در زبان انگلیسی عمومی و تخصصی حوزه پزشکی
- * مهارت کافی در بازیابی اطلاعات
- * توانایی ارزیابی علمی و نقادانه اطلاعات بازیابی شده

بنابراین، اگر بخواهیم ما دانشجویان تبدیل به یک کتابدار بالینی ماهر شویم، نیاز از تا مهارت ها توانایی های زیر را کسب کنیم:

- * آشنایی با اصطلاحات پزشکی و بیماری شناسی
- * آشنایی با پایگاه های اطلاعاتی حوزه پزشکی و سیستم های مبتنی بر

* آشنایی با اصول سازماندهی، خلاصه سازی و چکیده نویسی و نمایه سازی اطلاعات

* آشنایی با اصول تدریس

* توانمندی در همکاری در توسعه دستورالعمل های بالینی

* توانایی برقراری ارتباط با دیگران و آشنایی با مهارت های نرم

با توجه به نیاز مجامع علمی حوزه پزشکی به ویژه متخصصان بالینی به منابع روز آمد و ارزشیابی شده از منبع مستند، کتابدار بالینی می تواند نقش مهمی در این زمینه ایفا نماید. در راستای افزایش کارایی فعالیت های درمانی و هم چنین افزایش استفاده از منابعی که سالیانه هزینه های فراوانی صرف خرید آنها شده، باید از متخصص کتابدار بالینی و مشارکت آنان بهره برد. این امر نیازمند تدوین برنامه جامع در راستای مشارکت کتابداران بالینی، تعیین ردیف شغلی کتابدار بالینی در مراکز بهداشتی، بیمارستان ها و توسعه امکانات و تجهیزات مراکز اطلاع رسانی می باشد.

منابع:

lisiran.blogfa.com
centlib.kums.ac.ir

کتابدار برنامه نویسی!

علی اکبر سبحانیور
دانشجوی ترم ۳ کارشناسی کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی

ها شد و اطلاعات کتابخانه را در خود جایی داد. ۲۰ سال بعد با گسترده شدن استفاده از رایانه ها و استفاده از آنها به عنوان منشی خودکار اصطلاحاتی مانند کتابخانه دیجیتال پدیدار شد. این تغییرات منجر به این شد که برخی کتابداران در صدد یادگیری برنامه نویسی درآیند.

- افزایش حجم برنامه هایی که باید پردازش یا بازتوسعه می-شد: با ورود به عصر اطلاعات، محتوا و رکوردهایی که باید توسط کتابدار جمع آوری و پردازش می شد افزایش یافت و دیگر روش های قدیم پاسخگو نبود. بنابراین کتابداران باید به دنبال روش های کاربردی تری می گشتند و این خود باعث این شد که بسیاری از کتابداران ارتباط خود را با کامپیوتر افزایش داده و در نتیجه به یادگیری زبان آن پردازند.

خلاصه به اهمیت یادگیری برنامه نویسی در رشته کتابداری و اطلاع رسانی پردازیم:

پیتر ارجنت موسس code factory اعتقاد دارد کسانی برنامه نویسی را به عنوان هدف دنبال می کنند که ایده کوتاه کردن، ساده کردن و یا بهینه سازی فرایندی در کار خود را دارند. از همین بیان کوتاه می توان دریافت اولین کتابدارانی که قدم در راه یادگیری برنامه نویسی نهاده اند ایده هایی در راستای آسان سازی کار خود را داشته اند. دلایل فراوانی وجود دارد که اهمیت یادگیری برنامه نویسی را برای یک کتابدار بیان می کند در ابتدا به بررسی علل تاریخی این امر می پردازیم:

- ظهور فناوری های جدید و کاربردی در کتابخانه: سال ۱۹۷۰ با ریز رایانه ها ساخته شد و وارد کتابخانه

استیو جابز: تمام مردم باید برنامه نویسی یاد بگیرند زیرا برنامه نویسی به شما چگونه فکر کردن را یاد می دهد... هنگام سفر به کشوری جدید با زبان و آداب رو رسوم متفاوت با شما در صورتی می توانید به کامل ترین شکل با جامعه ارتباط برقرار و درخواست های خود را بیان کنید که با زبان و فرهنگ آنها آشنایی داشته باشید. برنامه نویسی زبان رایانه و توسعه سیستم های رایانه ای است. بنابراین، برای ارتباط کامل با آن نیاز است که زبان آن را بدانید. بنابراین در عصر حاضر یادگیری یک زبان برنامه نویسی (و به طور دقیق تر، منطق برنامه نویسی) برای هر فردی که در محیط کار خود از این ابزار همه کاره استفاده می کند امری ضروری به نظر می رسد. در این مقاله قرار است به شکل

- کمبود کارکنان متخصص در فناوری اطلاعات: کتابخانه ها به دلیل بودجه کم امکان استخدام برنامه نویسان حرفه ای را برای انجام پروژه های آنها و مدیریت نرم افزارها و ابزارهای کاربردی را نداشتند از همین رو کتابداران سعی کردند که این مشکل را حل کنند.

حال که با دلایل تاریخی این امر آشنا شدیم می توانیم به بیان دلایل مثبت و منفی یادگیری برنامه نویسی در

زیر به دلیل عدم تخصص کتابداران در برنامه نویسی است.

- آسب دیدن سیستم های کتابخانه به دلیل حرفه ای نبودن کتابدار در برنامه نویسی

- ایجاد برنامه های ناکار آمد و عدم پشتیبانی توسط تیم توسعه گر آن

حال کتابداران چگونه برنامه نویسی را یاد بگیرند؟

خوشبختانه در میان دروس کتابداری

که دانشجویان در کنار دروسی که در بالا ذکر شد، با جستجو در وب و سایت های ارائه کننده ویدئوهای آموزشی، به راحتی زبان برنامه نویسی مورد نظر خود را فرا بگیرند. بد نیست دانشجویان در سایت آپارات، یوتیوب و یا هر درگاه آموزشی دیگر، عبارت های "آموزش برنامه نویسی برای مبتدیان"، یا language programming for beginners را جستجو کنند.

در پایان گفتنی است که متأسفانه

پیتر ارچنت موسس code factory اعتقاد دارد کسانی برنامه نویسی را به عنوان هدف دنبال می کنند که ایده کوتاه کردن، ساده کردن و یا بهینه سازی فرایندی در کار خود را دارند. از همین بیان کوتاه می توان دریافت اولین کتابدارانی که قدم در راه یادگیری برنامه نویسی نهاده اند ایده هایی در راستای آسان سازی کار خود را داشته اند. دلایل فراوانی وجود دارد که اهمیت یادگیری برنامه نویسی را برای یک کتابدار بیان می کند .

کتابخانه های نوین پردازیم که به شرح زیر است :

- تعمیر و نگهداری برنامه ها و سیستم های کتابخانه ای

- استفاده از کد نویسی برای توسعه برنامه های کاربردی با محوریت ارائه خدمات کتابخانه ای

- ایجاد ارتباط بهینه و کامل تر میان جامعه کتابخانه و کتابدار

- خودکارسازی برخی از کارهای کتابخانه که منجر به سرعت بخشیدن و کاهش خطای فعالیت های کتابخانه ای می شود.

از معایب این امر در این دوره می توان به موارد زیر اشاره کرد؛ هر دوی معایب

و اطلاع رسانی پزشکی مباحث مرتبط با یادگیری برنامه نویسی گنجانده شده است که می توان در دوره کارشناسی به دروس "ساختمان داده و برنامه نویسی" و "طراحی و مدیریت صفحات وب" اشاره کرد. در مقطع کارشناسی ارشد نیز درس برنامه نویسی به ارزش دو واحد و در مقطع دکترا درس مدیریت پایگاه های اطلاعاتی وجود دارد که به اهمیت یادگیری برنامه نویسی و توسعه سیستم اطلاعاتی در این رشته صحنه می گذارد.

به مخاطبان این محتوا باید گفت که امروزه خوشبختانه یادگیری برنامه نویسی بسیار آسان تر از آن است که بخواهید در دانشگاه به یادگیری پرداخت. کافی است

دروس دانشگاهی رشته کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی علی رغم تغییراتی که به سمت فناوری های جدید داشته است؛ هنوز برای تبدیل دانشجویان این رشته به کتابدار برنامه نویس ماهر کافی نیست. اما اگر فردی بخواهد در این مسیر قدم بردارد می تواند از سایر مسیر ها همچون خودیادگیری، آموزش از طریق ویدئوهای آموزشی و همانند آن اقدام کند.

کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی

(Public Library of Ayatollah Marashi Najafi)

دکتر احمد پاپی
مربی گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی اصفهان

قصد از بین بردن آنها را دارند یا می‌خواهند منابع دست اول شیعی را که در اختیار برخی از علما بوده جمع‌آوری کنند تا ما به آنها دسترسی نداشته باشیم نظیر کتاب مدینه العلم شیخ صدوق که ایشان در حدیث نوشته و بسیار مفصل بوده. اگر این کتاب الان در دسترس ما بود شاید نیازی به دیگر کتب اربعه شیعه نبود ناسخ کتب اربعه شیعه می‌شد؛ ولی قریب ۴۰۰-۵۰۰ سال است که دیگر رد پای از آن در دست نیست.»

مرعشی نجفی در دوران زندگی اش بیش از یکصد و چهل و هشت کتاب، رساله و مقاله به رشته تحریر درآورده که شمار بسیاری از آنها هنوز به چاپ نرسیده‌اند.

مدیریت و تولید

تولیت کتابخانه بنابر وصیت بانی و واقف کتابخانه، از اولین روز شروع کار کتابخانه تا کنون به عهده فرزند ارشد ایشان حضرت حجه الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر محمود مرعشی نجفی بوده است، ایشان شخصیتی کتابشناس و خبره در فن کتابداری و کتابخانه و کتاب است و نقشی

کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی در قم یکی از کتابخانه‌های بزرگ ایران است. این کتابخانه هم‌اکنون بیش از ۱,۰۰۰,۰۰۰ جلد کتاب چاپی و ۴۲,۰۰۰ جلد کتاب خطی دارد. این کتابخانه با هزینه شخصی مرعشی نجفی یکی از مراجع تقلید شیعه در سال ۱۳۴۴ بنیان گذاشته شد و توسعه داده شد. در وصیت نامه نصب شده بر ضریح آرامگاه او چنین می‌خوانیم:

مرا در کتابخانه عمومی زیر پای محققان علوم آل محمد دفن کنید.

وی پیرامون انگیزه خود از جمع‌آوری کتب و راه‌اندازی کتابخانه می‌گوید:

«روزی در حال عبور از قیصریه نجف، عده‌ای از اهل علم را دیدم که در محلی تجمع کرده‌اند... دیدم کسی با چوب ایستاده و کتاب‌هایی را به حراج گذاشته است... یک مقدار که ایستادم دیدم بیشتر این ذخایر اسلامی و شیعی را شخصی به نام کاظم با پول زیادی می‌خرد... سؤال کردم این شخص کیست؟ گفتند: او نماینده کنسول انگلیس در بغداد است. به فکر افتادم... یا

کتابخانه پیش بینی شده بود که به تصویب نمایندگان رسید. به این طریق حدود ۸۰ درصد هزینه‌های جاری کتابخانه از طریق بودجه عمومی دولت و بقیه به وسیله تولید کتابخانه از راه‌های مختلف تامین می‌گردد.

بخش‌های مختلف

۱. ساختمان جدید کتابخانه عمومی مرعشی نجفی دارای بخش‌های مختلفی به شرح زیر است

۲. مرکز خدمات همگان این مرکز شامل تالار بزرگ ابن سینا، تالار ویژه کتاب‌های حوزوی، تالار خواجه نصیرالدین طوسی، تالار شیخ مفید، و فروشگاه کتاب است. کتابخانه ۴۵۰۰۰ عضو دارد

۳. مرکز منابع و خدمات ویژه (کانون پژوهش) این مرکز از واحدهای اصلی کتابخانه تشکیل شده و خدماتی نظیر پژوهش و تصحیح نسخه‌های خطی اسلامی، فهرستنگاری نسخه‌های خطی، تبارشناسی، و غیره ارائه می‌کند

۴. مرکز حفاظت منابع کتابخانه این مرکز از واحدهای متعدد تشکیل می‌شود که در آنها آسیب‌شناسی و آفت‌زدایی، مرمت و بازسازی کتاب‌های خطی و اسناد دست‌نویس، میکروگرافی، و صحافی و جلدسازی کتاب‌های چاپی صورت می‌گیرد

۵. مرکز خدمات فنی این مرکز از واحدهای انتخاب و سفارش، ثبت و اعلام، بررسی و وجین کتاب‌ها، آماده‌سازی

اساسی در شکل‌گیری و ساخت کتابخانه دارد و بنا به گفته آیت الله مرعشی: «در حقیقت بنیانگذار این کتابخانه ایشان می‌باشد». دکتر مرعشی از سال‌ها پیش در محضر پدر خود با امور کتاب و شناخت نسخه‌های خطی آشنایی پیدا کرده است و اصولاً پیش از تشکیل کتابخانه تمامی مسؤولیتهای اداری، فرهنگی، خرید کتاب، و توسعه و رشد آن به عهده ایشان بوده است. براساس همان وصیتنامه بانی و واقف، امر تولید کتابخانه برای همیشه به عهده خانواده ایشان است. این کتابخانه دارای یک قائم مقام، مدیریت داخلی، و چند معاون اداری، مالی و اجرایی است.

کارکنان کتابخانه هم اکنون بیش از ۱۵۰ نفر است که در توسعه بعدی این تعداد به بیش از ۲۵۰ نفر خواهد رسید.

امور مالی و بودجه

تامین بودجه کل کتابخانه از همان آغاز تا هنگام درگذشت آیت الله مرعشی بر عهده خود ایشان بود، که صرف خرید کتابهای خطی، چاپی، مجلات، نشریات، تجهیزات، پرداخت حقوق کارکنان و کلا هزینه‌های جاری می‌شده است. اما پس از رحلت ایشان و توسعه روزافزون کتابخانه و افزایش کارکنان و فعالیتهای گسترده تحقیقاتی و پژوهشی و ... تامین بودجه سالانه کتابخانه با مشکلاتی مواجه گردید که در اثر تدبیر و دوراندیشی تولید محترم آن و با مشورت با مقامات مسؤول مملکتی، طرحی آماده شد که به صورت لایحه ای به مجلس شورای اسلامی ارائه گردید، در این طرح بودجه سالانه

وی پیرامون انگیزه خود از جمع‌آوری کتب و راه‌اندازی کتاب‌خانه می‌گوید:
«روزی در حال عبور از قیصریه نجف، عده‌ای از اهل علم را دیدم که در محلی تجمع کرده‌اند... دیدم کسی با چوب ایستاده و کتاب‌هایی را به حراج گذاشته‌است... یک مقدار که ایستادم دیدم بیشتر این ذخایر اسلامی و شیعی را شخصی به نام کاظم با پول زیادی می‌خرد... سؤال کردم این شخص کیست؟ گفتند: او نماینده کنسول انگلیس در بغداد است. به فکر افتادم... یا قصد از بین بردن آنها را دارند یا می‌خواهند منابع دست اول شیعی را که در اختیار برخی از علما بوده جمع‌آوری کنند تا ما به آنها دسترسی نداشته باشیم نظیر کتاب مدینه العلم شیخ صدوق که ایشان در حدیث نوشته و بسیار مفصل بوده. اگر این کتاب الان در دسترس ما بود شاید نیازی به دیگر کتب اربعه شیعه نبود نسخ کتب اربعه شیعه می‌شد؛ ولی قریب ۴۰۰-۵۰۰ سال است که دیگر رد پایی از آن در دست نیست.»

فهرستنویسی، برگه‌آرایی، دبیزشگاه، پژوهشگاه، و مرکز رایانه تشکیل شده است. مرکز رایانه در ۱۳۷۵ برای ایجاد و توسعه نظام اطلاع‌رسانی متمرکز، پشتیبانی فنی، فهرستنویسی استاندارد، مجموعه‌سازی، و مدیریت شبکه رایانه تأسیس شده است. همچنین بخشی جهت فهرستنگاری نسخه‌های خطی وجود دارد که در این بخش گروهی از کتابشناسان و نسخه‌شناسان نسخه‌های خطی به سرپرستی سیدمحمود مرعشی به نگارش فهرست نسخه‌های خطی موجود در گنجینه کتابخانه اشتغال دارند و تاکنون سی جلد از این فهرست منتشر شده است و پیش‌بینی می‌شود مجلدات آن به ۶۰ عدد برسد.

۶. مرکز قم‌شناسی این مرکز مجموعه کتاب‌ها و مقالاتی را جمع‌آوری می‌کند که به زبان‌های مختلف درباره قم نوشته شده است. همچنین منابعی درباره نسب‌شناسی به زبان‌های مختلف در مرکزی به نام مرکز تبارشناسی نگهداری می‌شود.

۷. مرکز دایره‌المعارف کتابخانه‌های جهان این مرکز در ۱۳۷۰ به منظور تدوین دایره‌المعارف تخصصی درباره کتابخانه‌هایی تأسیس شده است که دارای مجموعه‌های خطی اسلامی هستند.

۸. در کنار بخش‌های فوق، کتابخانه دارای واحدهای تحقیقاتی و فرهنگی نیز هست از آن جمله

۹. واحد تحقیقات که در یکی از تالارهای کتابخانه قرار دارد و محققان در آن به کار تحقیق می‌پردازند، و کتابهای بسیاری را مورد تحقیق قرار می‌دهند.

۱۰. واحد انتشارات که تاکنون بیش از ۱۲۰ عنوان کتاب در بیش از ۳۱۰ جلد منتشر نموده است و در چهارمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران به سال ۱۳۷۰ شمسی به عنوان ناشر نمونه سال انتخاب و معرفی شد.

۱۱. واحد دایره‌المعارف کتابخانه‌های جهان که از واحدهای بسیار فعال و مهم کتابخانه است و دست‌اندر کار تدوین دایره‌المعارف درباره کتابخانه‌هایی است که حاوی نسخه‌های خطی و تراث اسلامی هستند. این واحد هم‌اکنون در ساختمان شماره ۲ کتابخانه واقع در ساختمان شهاییه در خیابان امام قم قرار دارد، و تاکنون بیش از ۵۰۰۰۰ برگه فیش

عناوین کتابخانه‌های داخلی و خارجی تهیه کرده است. و پیش‌درآمد آن در حال انتشار است نظام رده‌بندی و خدمات کتابخانه رده‌بندی و فهرستنویسی و شماره‌گذاری کتابهای کتابخانه براساس قرار گرفتن کتب وارده در قفسه‌ها است. برای هر کتاب سه برگه تهیه می‌شود: برگه مادر براساس عنوان کتاب؛ برگه نام‌پدیدآورنده؛ و برگه موضوع. برگه‌های موضوعی در قسمت اداری کتابخانه و محل مراجعه اولیای کتابخانه و متخصصان و پژوهشگران است. دو نوع برگه دیگر به ترتیب الفبایی در برگه دانه‌های مخصوص واقع در سالن عمومی کتابخانه قرار دارند، این برگه‌ها در سه رنگ سفید (برای نام کتاب) سبز (برای موضوع کتاب) و صورتی (برای پدیدآورنده کتاب) تنظیم شده‌اند. که مورد استفاده مراجعه‌کنندگان است.

کتابخانه در حال حاضر به همکاری تعدادی از افراد متخصص و کارآزموده در واحد فهرستنویسی، مشغول تهیه فهرستی برای کتابهای چاپی و رده‌بندی آنها به شیوه‌ای جدید است، که با تکمیل شدن کارهای نهایی کامپیوتری کردن خدمات کتابخانه، بهره‌برداری از این فهرست آغاز خواهد شد و هدف این است که مراجعان در کمترین زمان ممکن به منابع موردنظر دسترسی پیدا کنند.

به کارگیری کامپیوتر در کتابخانه تاکنون حدود ۱۸۰۰۰۰ جلد کتاب را زیر پوشش قرار داده است، از این رو جستجوی کامپیوتری برای بازیابی مشخصات از میان این تعداد کتاب، قسمت عمده‌ای از نیازهای بازیابی منابع موجود را مرتفع ساخته است. دو برنامه توسعه بعدی کامپیوتری کردن، ارتباط شبکه‌ای با سایر کتابخانه‌های معتبر و مهم داخل و خارج کشور مورد نظر است که گام مهمی در مبادله اطلاعات کتابشناسی خواهد بود. بنابراین هم‌اکنون شیوه خدمت‌رسانی و بهره‌برداری از منابع موجود در کتابخانه از دو طریق کامپیوتر و برگه‌دانه‌ها انجام می‌گیرد.

شرایط عضویت

بسیار سهل و آسان است. کتابخانه در حال حاضر بیش از بیست و هفت هزار ۲۷۰۰۰ عضو ثابت دارد که روز به روز در حال افزایش است و روزانه ۱۵۰۰ نفر و سالانه بیش از نیم میلیون نفر

بیش از سه هزار میکروفیلم از نسخه‌های خطی موجود در کتابخانه‌های داخل و خارج کشور به صورت کتب عکسی درآمده و در اختیار مراجعه‌کنندگان قرار دارد. این میکروفیلمها حاصل ارتباط با کتابخانه‌های مهم و معتبری چون: کتابخانه ملی فرانسه، بریتانیا، چستربین، اسکوریان، واتیکان، آمپریانا، ظاهریه دمشق، دارالکتب قاهره و برخی از کتابخانه‌های مهم ترکیه، هند، عراق، سوریه و پاکستان و بیش از ۷۰ کتابخانه و مرکز علمی و فرهنگی در آمریکا از جمله کتابخانه کنگره است ارسال کتاب به کتابخانه‌ها و مؤسسات علمی و مراکز دانشگاهی و برخی از محققان داخلی و خارجی، چه از نشریات خود کتابخانه و چه از انتشارات دیگر مراکز علمی و موسسات فرهنگی، از جمله خدمات ویژه کتابخانه به مجامع علمی و فرهنگی است.

آموزش کارکنان کتابخانه در موضوعات گوناگون مربوط به امور کتابداری و اداری و صحافی و فهرستنویسی و خدمات اداری از جمله اطفای حریق و غیر از اینها نیز از دیگر خدمات مهم کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی است.

نفایس و موجودی کتابخانه

مخازن و آمار: کتابخانه هم اکنون دارای چند مخزن اصلی و فرعی به این شرح است:

در دو نوبت صبح و بعدازظهر یعنی از ساعت ۷ صبح تا ۹ شب از کتابخانه استفاده می‌کنند، در این برآورد مراجعه‌کنندگان آزاد، محققان، استادان و دانشجویان دانشگاهها که با معرفینامه از طرف مؤسسات علمی، دانشگاهها، مراکز فرهنگی و یا به صورت مستقل و بدون معرفینامه مراجعه می‌کنند جز آمار اعضا منظور نشده است. کارت عضویت بدون پرداخت حق عضویت صادر می‌شود و تنها با داشتن برگه عضویت و ارائه آن همه نوع امکانات و خدمات کتابخانه در اختیار اعضا قرار می‌گیرد. مؤسسات و مراکز علمی و مجامع علمی و پژوهشی و محققان به صورت حضوری یا مکاتبه ای، به راحتی از منابع چاپی و خطی کتابخانه و میکروفیلم، میکروفیش، عکس و زیراکس بهره‌مند می‌گردند

خدمات ویژه

بخش خدماتی کتابخانه را می‌توان به دو نوع عمده تقسیم کرد: خدمات متعارفی که در تمامی کتابخانه‌های فعال جهان مرسوم و معمول است. و خدمات ویژه مانند تجهیزات فیلمبرداری و تهیه میکروفیلم و میکروفیش و میکروژاکت، چاپ کردن آنها، دستگاه فیلمخوانی، زیراکس و تکثیر، که همه این دستگاهها هم اکنون در حال ارائه خدمات به تمامی افراد یا مؤسسات و مراکز علمی داخل و خارج کشور است

مخزن کتب چاپی شماره ۱:

در این مخزن که شامل ۳ سالن بزرگ است و در طبقه فوقانی کتابخانه واقع شده است در حال حاضر بیش از ۴۰۰۰۰۰ جلد کتاب چاپی فارسی، عربی، ترکی و اردو، با احتساب آن دسته از کتابهایی که بعلت ضیق مکان فعلا در انبار مستقر گردیده وجود دارد که روز به روز در حال افزایش است

مخزن کتب چاپی شماره ۲:

در این مخزن هم اکنون بیش از ۲۰۰۰۰ جلد کتاب به ۳۰ زبان خارجی وجود دارد.

مخزن کتب چاپی شماره ۳: شامل کتابهای چاپی سنگی و نادر و کمیاب که تاریخ چاپ برخی از آنها به ۴۰۰ سال پیش بازمی گردد.

مخزن کتب عکسی:

هم اکنون بیش از ۳۰۰۰۰ هزار جلد کتاب عکسی در آن وجود دارد، در این مخزن فهارس کتابهای خطی و چاپی بسیاری از کتابخانه‌های معتبر داخلی و خارجی نیز نگهداری می شود مخزن میکروفیلم: در این مخزن تا این تاریخ نزدیک به ۹۶۰۰ میکروفیلم از همین تعداد نسخه خطی نگهداری می شود مخزن کتب خطی نیز یکی از مخازن مهم و اصلی کتابخانه است، و در طبقه دوم کتابخانه قرار دارد. در این مخزن ۲۶۰۰۰ مجله نسخه خطی وجود دارد که بالغ بر ۵۰۰۰۰ عنوان کتاب خطی است، و در آن نسخه‌های ارزشمندی وجود دارد که در قسمت نفایس کتابخانه به توضیح آن خواهیم پرداخت. مخزن کتب اهدایی یا خریداری شده: در این مخزن کتابهای اهدایی یا مجموعه‌هایی خریداری شده قرار دارند که تاکنون فهرست نشده‌اند و در اثر محدودیت جا و تا زمان بهره برداری از ساختمان جدید کتابخانه، در ساختمان شماره ۲ واقع در ساختمان شهاییه استقرار یافته‌اند و به دهها هزار جلد بالغ می شود.

آرشیو مجلات، روزنامه‌ها و نشریات ادواری داخلی و خارجی قدیم و جدید که به زبانهای مختلف است و در طبقه زیرین کتابخانه مستقر است و به بیش از ۱۰۰۰ عنوان بالغ می گردد اکثر کتابهای خطی و چاپی را آیت الله مرعشی خریداری و به کتابخانه وقف کرده‌اند، بیش از ۶۵ درصد مخطوطات به زبان عربی و بقیه به زبان فارسی و مقداری اندکی به زبان اردو

و ترکی است.

کار خرید مجموعه‌های خطی و چاپی هم اکنون نیز ادامه دارد و کتابخانه از طریق شرکت در نمایشگاه‌های بین المللی در ایران و خارج از ایران ضمن به نمایش گذاردن و فروش انتشارات خود جدیدترین کتابهای منتشر شده در جهان را فراهم می سازد. همچنین کتابهای جدید منتشر شده در ایران از طریق وزارت ارشاد و خرید از ناشران و کتابفروشیها هر روزه به کتابخانه وارد می شود

۱۲. زمینه‌های موضوعی کتب چاپی کتابخانه نیز به این شرح است

۱۳. فرهنگ اسلامی: فقه، حدیث، تفسیر، تاریخ، رجال، درایه، انساب، تمدن و هنر اسلامی

۱۴. فرهنگ تشیع: کلام، فقه، حدیث، تفسیر، تاریخ، فلسفه، رجال، درایه، انساب

۱۵. فرهنگ عمومی: دانشهای گوناگون، تاریخ جهان، تاریخ ایران، علوم غریبه، موسیقی، هنر، شطرنج و متفرقات دیگر.

۱۶. مرکز قم‌شناسی: این مرکز مجموعه کتاب‌ها و مقالاتی را جمع‌آوری می‌کند که به زبان‌های مختلف درباره قم نوشته شده‌است. همچنین منابعی درباره نسب‌شناسی به زبان‌های مختلف در مرکزی به نام مرکز تبارشناسی نگهداری می‌شود.

۱۷. مرکز دائرةالمعارف کتابخانه‌های جهان: این مرکز در سال ۱۳۷۰ به منظور تدوین دائرةالمعارف تخصصی درباره کتابخانه‌هایی تأسیس شده‌است که دارای مجموعه‌های خطی اسلامی هستند.

منابع

«کتابخانه عمومی آیت الله مرعشی نجفی». دائرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی (نسخه آزمایشی). ۲۰۱۵-۰۴-۰۵. بایگانی شده از اصلیدر ۱۵ سپتامبر ۲۰۱۶. دریافت شده در ۲۰۱۵-۰۴-۰۵.

«کتابخانه عمومی آیه الله مرعشی نجفی - خانه کتاب». ketab.ir (به اردو). بایگانی شده از اصلی در ۱۲ آوریل ۲۰۱۵.

کتابخوانی گروهی

دکتر فیروزه زارع فراشبندی
دانشیار گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی اصفهان

باشیم. از رشته‌های پرستاری، تغذیه، مهندسی، شیمی، بیوشیمی کارآفرینی و رشته‌های متنوع دیگر. همچنین اعضا از دانشگاه‌هایی چون دانشگاه شهید بهشتی، تهران، لرستان، کرج، شهرکرد و جاهای مختلف در این گروه با ما مشارکت می‌کنند. حتی برخی از اعضای جدید خانم‌های خانه دار و یا افراد مبتلا به کرونا در منازل بودند.

گروه "کتابخوانی گروهی" ما در حال حاضر ۵۰ عضو دارد و همچنان فعال هست. از ابتدای کار تا الان ما حدود ۵۰ عنوان کتاب را مطالعه کرده ایم. برای انتخاب کتاب بعدی معمولاً رای گیری می‌کنیم و طبق درخواست و علاقه جمعی برای مطالعه کتاب بعدی تصمیم می‌گیریم.

موضوعات مورد مطالعه اغلب داستان، شعر، و کتاب‌های خودیاری روانشناسی بوده است.

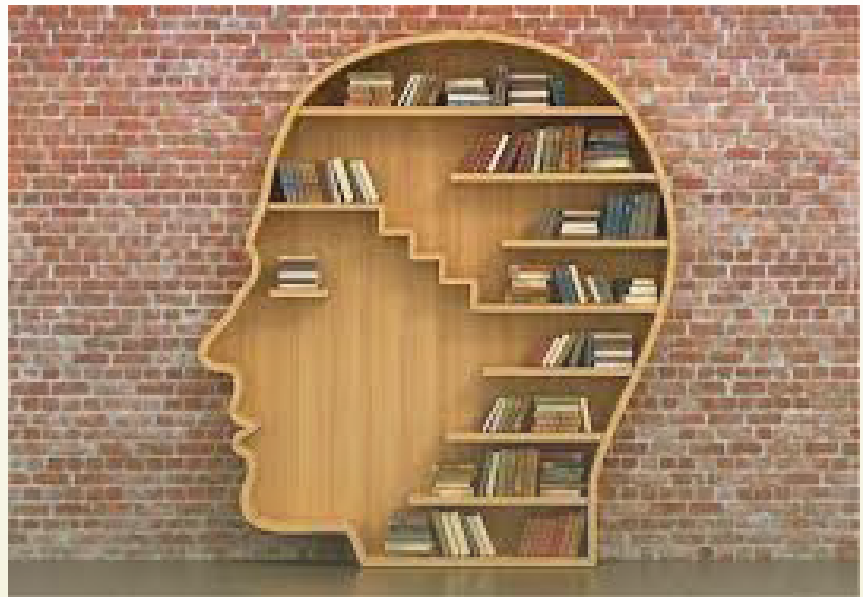
با شیوع کرونا و توقف فعالیتهای حضوری و قرنطینه شدن افراد در منزل، به این فکر افتادم که در وبسایت دانشکده اطلاع رسانی کنم و این فعالیت را به صورت مجازی و در واتس اپ ادامه دهم. ابتدا فایل pdf کتاب را برای اعضای گروه واتس‌اپی می‌فرستادم و هر یک از داوطلبان قرائت کتاب حدود ۱۰ تا ۱۵ صفحه را می‌خواندند و سپس ضبط شده را برای بنده می‌فرستادند.

این وویس پس از چک توسط بنده در روزهای پنجشنبه هر هفته به گروه ارسال می‌شد تا اعضای آن را گوش کرده و نظرات خودشان را در مورد آن به اشتراک بگذارند. فرصت ارسال نقد و نظرات تا یک هفته یعنی قبل از ارسال وویس‌های هفته بعد بود.

یکی از مزیت‌های برگزاری گروه کتابخوانی به صورت مجازی، علاوه بر کمک به گذراندن اوقات قرنطینه در دوران کرونا، این بود که باعث شد اعضای جدیدی از سرتاسر ایران داشته

این گروه کتابخوانی را حدوداً ۸ سال پیش تاسیس کردم، اول به شکل حضوری در دانشکده بود و معمولاً دانشجویهای مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترای رشته کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی به همراه اساتیدی از گروه‌های آموزشی ادبیات، زبان انگلیسی و کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی در آن شرکت می‌کردند. در هر جلسه تعداد نفرات از ۵ تا ۲۵ نفر متغیر بود.

نحوه برگزاری جلسات کتابخوانی به این صورت بود که حضار به نوبت یک یا دو صفحه از کتاب را با صدای بلند و له مدت ۴۵ دقیقه قرائت می‌کردند و در پانزده آخر هر جلسه، افراد برداشت‌های آزاد خودشان را تحت عنوان *آنچه من از این جلسه آموختم* با دیگران به اشتراک می‌گذاشتند. راهنمایی و هدایت بحث و نقد و نظرات بر عهده بنده و سایر اساتید بود.

تجربه ای کوتاه اما شیرین از کتابدار بالینی

زهرا کاظمی،
دانشجوی ترم ۷ کارشناسی کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی،

متخصصان، مزایای دیگری هم برای کادر درمان و هم برای مراجعان به پایگاه‌های درمانی دارد که مورد فوق فقط یک اشاره کوچک بود. اما خالی از لطف نیست که در چند دسته کلی زیر، خدمات این متخصصان را به مخاطبان این محتوا معرفی نماییم:

- خدمات بالینی: کمک به پزشکان در دسترسی به آخرین شواهد علمی جهت تصمیم‌گیری و درمان بیماران که این خدمت را می‌توان نوعی از خدمات مشاوره اطلاعات بالینی نیز نامید.

- خدمات پژوهشیاری سلامت: خدمات همیاری در انجام مرورهای نظام مند و تدوین گایدلاین‌های بالینی

نظرات خاصی در فراهم‌آوری، ترکیب و به‌کارگیری اطلاعات کسب کرده و به حل مشکلات و توسعه طرح‌ها کمک کنند.

امروزه متخصصان بالینی از یک سو با کمبود وقت، افزایش حجم اطلاعات، تعدد و تنوع پایگاه‌های اطلاعاتی حوزه سلامت و از سوی دیگر، لزوم بازیابی و واکاوی اطلاعات حرفه‌ای خود مواجه می‌باشند. به همین دلیل حضور اینفورمیشنیست بالینی در تیم‌های پزشکی ضروری و موثر خواهد بود. منطق کلی برای اینفورمیشنیست‌ها، در دسترس‌پذیر کردن اطلاعات بالینی مستند و معتبر است. البته وجود این

کمتر کسی در رشته کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی وجود دارد که مفهوم "کتابدار بالینی" و یا نام جدیدتر آن یعنی "اینفورمیشنیست بالینی" (clinical informationist) را شنیده باشد. کتابخانه ملی پزشکی آمریکا اینفورمیشنیست بالینی را این‌طور تعریف می‌کند: "اینفورمیشنیست‌ها متخصصان اطلاعاتی هستند که علاوه بر کسب مهارت در علوم اطلاع رسانی و انفورماتیک، در حوزه علوم پزشکی و زیست‌شناسی نیز دارای دانش و تجربه کافی هستند. این کسب تجربه و آموزش دو جانبه باعث می‌شود که آنها نقطه

به پژوهشگران به ویژه کادر درمان در بحث پزشکی مبتنی بر شواهد، پرستاری مبتنی بر شواهد و دندان پزشکی مبتنی بر شواهد از جمله این خدمات پژوهشیاری است.

- آموزش سواد سلامت: آموزش کارکنان مراقبت‌های بهداشتی در زمینه سواد سلامت، تنظیم و تدوین مجموعه منابع به زبان ساده برای بیماران، آشنا ساختن کارکنان حوزه مراقبت‌های سلامت با منابع روزآمد اطلاعاتی موجود برای ارجاع مراجعه کنندگان به آنها، ایجاد و توسعه وب سایت‌ها، ویکی‌ها، پادکست‌ها، کانال‌ها و صفحات تخصصی آموزش سواد سلامت از جمله خدمات آموزشی اینفورمیشنیست‌ها تلقی می‌گردد.

تجربه ای کوتاه اما شیرین ...

بنده با توجه به جذابیت‌هایی که مفهوم کتابدار یا اینفورمیشنیست بالینی برایم داشت، علاقه مند به کسب تجربه عملی در این حیطه شدم. از آنجا که در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ جشنواره نگارش گزارش‌های موردی زیر نظر استاد محترم جناب آقای دکتر علیرضا رحیمی و اعضای هسته تحقیقاتی اینفورمیشنیست بالینی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان برگزار می‌شد، بنده نیز به عنوان مشاهده گر به اعضای این هسته پیوستم. در این مدت به صورت مشاهده، با نحوه کار اعضای این هسته در تولید گزارش‌های موردی بالینی آشنایی پیدا کردم. همچنین، در این

مدت به بررسی پایگاه‌های اطلاعاتی عمومی و تخصصی در حوزه سلامت به انضمام آشنایی با نحوه و شیوه نگارش گزارش‌های موردی بالینی و تجزیه و تحلیل روزانه حداقل یک گزارش موردی پرداختم. در این مدت، این وظایف جدید کتابداران برایم بسیار جالب و کارآمد بود. توانستم دانش خودم را در نگارش علمی و آشنایی با انواع متون پزشکی، و سیستم‌های اطلاع رسانی به صورت عملی ارتقاء دهم. امیدوارم در آینده با ایجاد گرایش اینفورمیشنیست بالینی، در این زمینه به تحصیل و کسب توانمندی‌های حرفه ای بپردازم!!

وبومتریک : چیستی، اهمیت و شاخص ها

زهرا کاشفی

دانشجوی ترم ۳ کارشناسی کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی

در وب (Presence)، تاثیر گذاری (Impact)، دسترسی و آشکار سازی فایل ها (Openness) و تعالی و کیفیت (Excellence) می باشد. در ادامه به تشریح این شاخص ها پرداخته می شود.

حضور در وب (Presence):

بررسی تعداد صفحات موجود در وب بررسی شامل تمامی صفحات مربوط به دامین اصلی و ساب دامین سایت دانشگاه می باشد. شاخص مورد استفاده سایت Webometrics در این رابطه موتور جستجوی گوگل می باشد. بنابراین ساخت تعداد صفحات بیشتر منجر به افزایش امتیاز دانشگاه در

(January & July) بروز می شود.

اهداف وبومتریک

از جمله اهداف وبومتریک می توان به نشان دادن میزان توجه موسسات و دانشگاه ها به نشر اینترنتی، حمایت از طرح های دسترسی آزاد (Open Access initiatives) به منظور افزایش انتقال علم و دانش و حضور دانشگاه در فضای مجازی به عنوان آینه ای از دانشگاه در فضای واقعی اشاره کرد. با تمرکز بر این اهداف شاخص های وبومتریک در دنیا مطرح شدند.

شاخص های وبومتریک:

شاخص های وبومتریک شامل حضور

وبومتریک چیست ؟

رتبه بندی وب سایت های دانشگاه ها و موسسات آموزشی دنیا توسط آزمایشگاه سایبرمتریک (CINDOC) واحدی از انجمن ملی تحقیقات اسپانیا (CSIC) انجام می شود. این رتبه بندی بیش از ۲۴/۰۰۰ دانشگاه دنیا را بر اساس اطلاعات مبتنی بر وب آنها تحلیل کرده است. وبومتریک اولین بار در سال ۲۰۰۴ انجام شد و بر اساس شاخصی مرکب از چندین پارامتر تهیه شد. شاخص های وبومتریک به این دلیل بوجود آمده اند که میزان توجه موسسات را به نشر اینترنتی نشان دهد. این رتبه بندی هر ساله در دی و تیرماه

RANKING WEB OF UNIVERSITIES

ranking

در لینک مجموعه‌های کتابخانه الکترونیک دانشگاه قرار گیرد.

● نام دانشگاه در سر صفحه کلیه صفحات و حتی در متن هر صفحه ذکر شود تا موتور جستجو موارد بیشتری را بازیابی نماید.

● کلیه لینک‌ها در تمامی مسیرها تعریف شود برای مثال ممکن است نام یک استاد در چندین صفحه سایت عنوان شود (در گروه آموزشی، در قسمت پژوهشگران، مدیران). بدیهی است در کلیه صفحات نام این فرد به رزومه آموزشی پژوهشی مرتبط باشد.

● استانداردهای طراحی وب سایت‌ها رعایت شود.

● وب سایت دانشگاه به طور مستمر روزآمد سازی گردد.

منابع:

www.aca.ir

file.qums.ac.ir

● رزومه اساتید به زبان‌های فارسی و انگلیسی در فرمت (pdf, doc, html) قابل دسترس باشد. در رزومه اساتید در بخش مقالات، طرح‌های تحقیقاتی، پایان نامه‌ها تکمیل گردد. و هریک از این موارد به صفحه اصلی مقاله یا طرح و... لینک شود. در صورتی که مقالات در سایت‌های معتبری ایندکس شده است باید آدرس اینترنتی منبع اطلاعاتی در رزومه قید گردد. همچنین ذکر آدرس اینترنتی دانشگاهی ضروری است.

● طرح درس‌های گروه‌های مختلف آموزشی در فرمت‌های (PDF, DOC, HTML)، در بخش گروه آموزشی مربوطه قرار گیرد.

● گزارش‌های سالانه و ماهانه دانشگاه در فرمت (PDF, DOC, HTML) در وب سایت قرار گیرد.

● فایل‌های اسلایدهای کنفرانس‌های کلاسی دانشجویان ارشد و دکترای تخصصی در فرمت DOC و PDF در سایت در بخش گروه آموزشی مربوطه قرار گیرد.

● پایان نامه‌ها و طرح‌های تحقیقاتی

آدرس همه دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور را در صفحه اصلی خود قرار دهد. ● با توجه به اینکه تعداد صفحات سایت در رتبه بندی کلی سایت موثر است تعداد صفحات وب سایت با مطالب پر محتوا و مرتبط افزایش یابد.

● آدرس‌ها و Domain‌های متفرقه در رتبه بندی لحاظ نمی‌گردد. لذا مراکز تابعه دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور باید از داشتن سایت مجزا پرهیز کنند و همگی زیر مجموعه Domain دانشگاهی خود قرار گیرند.

● با توجه به اینکه یکی از معیارهای اصلی افزایش دهنده حجم وب سایت، وجود منابع الکترونیک بین المللی از جمله بانک‌های اطلاعاتی، مجلات و مقالات می باشد، لذا مراکز باید لینک منابع الکترونیک بین المللی، ملی و بومی خود را در صفحه اصلی وب خود قرار دهند.

● فایل‌های اسلایدهای دروس تئوری اساتید در فرمت (pdf, doc) در سایت در بخش گروه آموزشی مربوطه قرار گیرد.

الذريعة الى تصانيف الشيعة (کتاب)

دکتر احمد پابی
مربی گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی اصفهان

آقابزرگ تهرانی (۱۲۹۳-۱۳۸۹ق)، فقیه و کتاب‌شناس شیعه، آثار متعددی نگاشته که مهمترین آنها الذريعة الى تصانيف الشيعة و طبقات أعلام الشيعة است.

محتوا و ساختار

الذريعة، کتاب‌شناسی عظیمی درباره آثار شیعه است و نیز شمار اندکی از آثار مؤلفان اهل سنت که درباره شیعه کتاب نوشته‌اند. این اثر به معرفی ۵۳ هزار و ۵۱۰ کتاب تألیفی، تصنیفی و ترجمه‌شده به زبان‌های فارسی، عربی، ترکی، اردو و گجراتی در موضوع‌های گوناگون می‌پردازد.

این اثر، به عنوان منبع دسته اول، در زمینه شناخت میراث مکتوب شیعه در قرون متمادی، تا دوره زندگانی

سود برده و گاه به آثار چاپی و خطی که خود مشاهده و مطالعه کرده و همچنین به آنچه از افراد مورد اعتماد شنیده، استناد کرده است.

چاپ و نشر این مجموعه در قم و نجف بیش از ۴۰ سال طول کشید و چند جلد آن بعد از درگذشت مؤلف منتشر شد. پس از انتشار، بر این مجموعه یک جلد دیگر افزوده شده که می‌توان آن را اولین مستدرک الذريعة در نظر گرفت. در این جلد برخی از آثاری که در الذريعة نیست گردآمده است. الذريعة فراتر از یک دائرة المعارف کتاب‌شناختی است و آقابزرگ علاوه بر جمع‌آوری میراث مکتوب شیعه، مقالاتی تحقیقی نیز در کتاب نگاشته است.

الذريعة الى تصانيف الشيعة مشهور به الذريعة‌بزرگ‌ترین و مهم‌ترین دایرة‌المعارف کتاب‌شناسی شیعه به زبان عربی نوشته آقا بزرگ تهرانی است. این مجموعه ۲۵ جلدی که به صورت الفبایی تدوین شده، شامل بیش از یازده هزار صفحه است و در آن بیش از ۵۳ هزار کتاب تألیفی و ترجمه از علمای شیعه در موضوع‌های گوناگون معرفی شده است. آقابزرگ در جمع‌آوری این مجموعه، از منابع فهرست‌نگاری نخستین شیعه مثل فهرست شیخ طوسی، فهرست نجاشی، و فهرست العلماء استفاده کرده است. او افزون بر این منابع، از فهرست کتابخانه‌های گوناگون نیز

مؤلف، شناخته می‌شود [۲] و بر اساس الفبایی عنوان اثر، به شرح حال نویسندگان و معرفی نسخ خطی آثار آنان می‌پردازد. الذریعه با ۱۱۵۵۴ صفحه ۵۵۰۹۵ کتاب و رساله را شناسایی کرده است.

این مجموعه بر اساس حروف الفبا ترتیب یافته و کتاب‌های شیعه در فاصله زمانی قرن اول تا ۱۳۷۰ق (چهارده قرن) در آن گردآمده است. [۲] مجلدات این مجموعه به صورت خطی در ۶ جلد و به صورت چاپی در ۳۰ جلد منتشر شده است. ۵ جلد پایانی آن مستدرکات الذریعه به شمار می‌آیند.

انگیزه تألیف و نامگذاری کتاب در مورد انگیزه‌های آقا بزرگ در تألیف الذریعه چنین گفته شده است که جرجی زیدان (م ۱۹۱۴) در کتاب مشهور خود «تاریخ آداب اللغة العربیة» در مورد شیعه سخنی بدین مضمون گفت که: شیعه طایفه‌ای بود کوچک و آثار قابل اعتنایی نداشت و اکنون شیعه‌ای در دنیا وجود ندارد، این شد که شیخ آقا بزرگ و دو هم‌ردیف و دوست علمیش، سید حسن صدر (م ۱۳۵۴) و شیخ محمد کاشف الغطاء (م ۱۳۷۳) هم پیمان شدند تا هر یک در باب معرفی شیعه کاری را بر عهده گیرند و به این صورت پاسخ سخن جرجی زیدان را بدهند. برپایه این پیمان قرار شد علامه سید حسن صدر با نگارش کتابی سهم شیعه در تأسیس و تکمیل علوم اسلامی را نشان دهد مشخصات مذکور از هر تصنیف در

الذریعه

از آنجا که شیخ آقا بزرگ بنا را بر معرفی تمام تصانیف شیعه دارد تصانیف معرفی شده در الذریعه را میتوان در چهار گروه قرار داد

۱- تصانیفی که جزنامی از آنها باقی نمانده است و حداکثر در یکی از کتب فهرست و تراجم... معرفی شده اند
۲- تصانیفی که منابع دیگر بخشی از آنها را نقل کرده اند
۳- تصانیفی که نسخه ای از آن مورد رویت مولف الذریعه قرار گرفته است یا وجود و مشخصاتش توسط دیگران به او گزارش داده شده است

۴- تصانیفی که در زمان او به طبع رسیده بوده اند مشخصات شناسنامه ای تصانیفی که در هر يك از این چهار گروه قرار می‌گیرند با گروه دیگر متفاوت است و به ترتیب مذکور هر کدام بیش از دسته قبل از خود قابل توصیف است و ویژگی‌های بیشتری از آن را می‌توان بیان نمود

به‌علاوه، آقابزرگ تهرانی در مقدمه چاپ نخست الذریعه که در چاپ‌های بعدی در تهران و بیروت حذف شده است، [۳] نکاتی درباره دلایل نوشتن الذریعه ذکر کرده است؛ از جمله انس دیرینه با تألیفات دانشمندان شیعه و توجه به اینکه فقط اندکی از این تألیفات مشهور و متداول بوده و بیشتر آنها در دست فراموشی و نابودی بوده‌اند. [۴] وی همچنین مهمترین کتابشناسی متأخر مسلمانان که کشف الظنون،

نوشته حاجی خلیفه بوده را دچار ضعف و نقص می‌دانسته و از همین رو به تالیف الذریعه اهتمام ورزیده است. او همچنین تشویق‌های سید حسن صدر را هم در نوشتن الذریعه مؤثر دانسته است.

مستدرکات

عبدالعزیز طباطبایی پس از فوت آقابزرگ، مستدرکی (کتابی برای رفع نواقص و کاستی‌های کتاب اصلی) برای الذریعه تنظیم کرد و در آن به تصحیح خطاهای این کتاب پرداخت. همچنین آن دسته از عنوان‌هایی را که مؤلف از آن غافل شده بود، بر این مجموعه افزود. افراد دیگری از جمله عبدالحسین حایری و محمدعلی روضاتی اصفهانی نیز استدرکاتی بر حاشیه‌های الذریعه نگاشته‌اند که چاپ نشده است.

محمد طباطبایی بهبهانی نیز پس از آشنایی با کار عبدالحسین حایری در ثبت و توضیح عناوینی که در الذریعه وجود نداشت، هر گاه به عنوان تازه‌ای از تألیفات عالمان شیعه می‌رسید، آن را در حاشیه الذریعه با ذکر توضیح کوتاهی ثبت می‌کرد. عناوین ذکر شده توسط او همراه با آنچه که حایری نگاشته بود، به حدود ۵۰۰ عنوان رسید. فهرستی از این کتاب‌ها با عنوان الشریعة الی استدراک الذریعة چاپ شد.

منابع استفاده شده در الذریعه

آقابزرگ در تالیف الذریعه از فهرست‌هایی که در آن زمان از کتاب‌های شیعه در

دسترس داشت، استفاده نموده که برخی از آنها عبارتند از:

۱. فهرست ابوجعفر طوسی
 ۲. فهرست ابوالعباس نجاشی
 ۳. فهرست العلماء، اثر ابن شهر آشوب مازندرانی سروی
 ۴. امل الآمل، اثر شیخ حر عاملی
 ۵. خاتمة المستدرک، اثر شیخ میرزا حسین نوری
- او افزون بر این منابع از فهرست کتابخانه‌های گوناگون و نیز مشاهده و مطالعه آثار چاپی و خطی سود برده و گاهی هم به آنچه از افراد مورد اعتماد شنیده، استناد کرده است. منابعی که مولف استفاده نموده، شامل کتابخانه‌های شخصی و عمومی، بررسی کتاب‌های رجال، تاریخ و تذکره‌ها، فهرست کتابخانه‌ها و فهرست‌های دست‌نویس اهل فضل و دانش بوده است.

تفسیرها و حاشیه‌ها

الذریعة، توسط برخی از نویسندگان، موضوع‌بندی و فهرست‌نویسی شده است؛ از این جمله‌اند آثاری از قبیل:

- تبویب الذریعة الی تصانیف الشیعة؛ نوشته احمد دیباجی اصفهانی (از نوادگان آقابزرگ تهرانی) که در سال ۱۳۵۲ش در تهران چاپ شده، کتاب‌های موجود در الذریعة را بر اساس موضوعاتی چون اخلاقیات، ادبیات، دعاها، اصول دین و... تقسیم کرده است.
- فهرس اعلام الذریعة الی تصانیف الشیعة، زیر نظر علینقی منزوی، فرزند

آقابزرگ، در سال ۱۳۷۷ش توسط موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران منتشر شده است.

- معجم المولفی الشیعة، نوشته علی فاضل قائینی نجفی، از سوی وزارت ارشاد اسلامی در سال ۱۴۰۵ق در تهران چاپ شده است.
- الشریعة الی استدراک الذریعة، نوشته سید محمد طباطبایی بهبهانی، در سال ۱۳۸۳ش از سوی مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی چاپ شده است.

نقدها

الذریعة، با آنکه مورد تحسین بسیاری از عالمان قرار گرفته پس از انتشار با نقدهایی روبه‌رو شده است. نخستین نقدها و اشکالات را خود نویسنده یعنی آقابزرگ تهرانی در مجلدات بعدی و نیز در کتاب طبقات اعلام الشیعة بر اثر خود وارد کرد.

در مجله کتاب ماه دین مقاله‌ای با عنوان نقد ذریعه با ذریعه منتشر شده است که ۵۷ مورد از مطالب الذریعه را با تکیه بر مطالب الذریعه نقد کرده است. در واقع نویسنده مقاله با تکیه بر ناسازگاری‌های متن الذریعه در جلد‌های مختلف اشکالاتی را بر کتاب وارد کرده است و تصریح می‌کند که این اشکالات غیر از اشکالاتی است که خود نویسنده متوجه شده و در جلد‌های بعدی جبران کرده است.

رضا مختاری کتاب‌شناس و پژوهشگر این عرصه در کتابی با نام طرح تدوین کتاب‌شناسی بزرگ شیعه فصلی را به نقدهای وارد بر الذریعه اختصاص داده

است. نقدهایی مثل وجود کتاب‌هایی با نویسندگان غیر شیعه و حتی کتاب‌هایی نامرتبط به مفاهیم دینی مثل کتاب «فاطمه ازه»، ذکر نکردن همه آثار شیعه مثل الارکان فی الفقه اثر شیخ مفید و چندین رساله فقهی درباره مسئله غنا و موسیقی، ذکر نکردن مشخصات کامل و نسخه‌های کتاب‌ها، اشتباهاتی در تاریخ وفات و تولد نویسندگان مثل سال شهادت شهید ثانی، اشتباه در نام برخی کتاب‌ها، استناد کتاب به نویسنده‌ای که اثر از او نیست، تکرار یک کتاب با عناوین مختلف که مختاری تعدادی از آن‌ها را ذکر کرده است. البته مختاری تصریح می‌کند که بسیاری از این اشکالات ناشی از منابعی است که شیخ آقابزرگ به آن‌ها مراجعه کرده و نیز تاکید می‌کند که برخی از این اشتباهات در مجلدات بعدی الذریعه تذکر داده شده و اصلاح شده‌اند.

منابع

- آقابزرگ تهرانی، محمد محسن، الذریعة الی تصانیف الشیعة، همه مجلدات.
- حسینی جلالی، محمد حسین، زندگی و آثار شیخ آقا بزرگ تهرانی، برگردان سید محمدعلی احمدی ابهری، تهران، کتابخانه و موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۲ش.
- روغنی، شهره، کتاب‌شناسی گزیده توصیفی تاریخ و تمدن ملل اسلامی، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، چاپ اول، ۱۳۸۲ش.

معرفی سایت‌های فروش کتاب‌های دیجیتال و چاپی

علی اکبر سبحانپور
دانشجوی ترم ۳ کارشناسی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی

روبرو شد و در مدت کوتاهی به شهرت نسبی رسید. در سال ۱۳۹۳ به عنوان یکی از اپلیکیشن‌های برتر در جشنواره رسانه‌های دیجیتال انتخاب شد.

طاقچه امکان ارائه ۸۵۰۰۰ کتاب را فراهم کرده است و این میتواند تقریباً

توانیم تنها با چند کلیک به آسانی به مطالعه انواع کتاب‌ها بپردازیم. حتی می‌توان بدون مراجعه به کتاب‌فروشی‌ها کتاب‌های خود را خریداری کرده و درب منزل تحویل گرفت. در این مقاله سعی می‌شود چند سایت برای خرید کتاب معرفی کرد تا بتوانید به راحتی نسخه‌های دیجیتالی و یا فیزیکی و حتی صوتی کتاب‌های دلخواهتان را تهیه کنید:

طاقچه:

یکی از اولین اپلیکیشن‌های کتابخوان بود که در ایران با نام (کتاب‌من) عرضه شد اما بعداً به (طاقچه) تغییر نام داد. از همان ابتدا با استقبال چشم‌گیر کاربران

امروزه به کمک گوشی‌های هوشمند همه‌کاری می‌توان انجام داد. از بازی و سرگرمی گرفته تا خرید و مشاهده ویدیو و عکاسی و گوش دادن به موزیک و ...

کافی است سری به فروشگاه‌های اپلیکیشن بزنید تا برای هرکاری اپلیکیشن مربوطه را پیدا کنید. حتی می‌توانید بدون نصب اپ‌های گوناگون بسیاری از فعالیت‌ها را در بستر وب انجام دهید.

در جعبه جادویی برای مطالعه و خرید کتاب نیز اپلیکیشن‌ها و سایت‌های گوناگونی وجود دارد. دیگر نیاز نیست برای مطالعه یک کتاب حتماً نسخه فیزیکی در اختیار داشته باشیم و می‌

بزرگترین آرشیو دیجیتال در تمام اپلیکیشن‌های ایرانی باشد. این اپلیکیشن بیش از ۲۰۰۰۰ کتاب رایگان دارد و در ارائه کتاب‌های رایگان یکی از بهترین گزینه‌های موجود است. نکته مثبت دیگر درباره این اپلیکیشن آن است که هر هفته کتاب رایگان فراوانی در اختیار کاربران قرار می‌دهد.

ویژگی مهم این اپلیکیشن را می‌توان قابلیت (طاقچه بی نهایت دانست). این سرویس در حقیقت همان خرید اشتراک است و با پرداخت هزینه اندک می‌توانید در مدت تعیین شده به آرشیو ۲۶۰۰۰ تایی از کتاب‌های غیر رایگان طاقچه دسترسی داشته باشید. این موضوع مورد پسند کاربران طاقچه واقع شد و تا امروز یکی از قابلیت‌هایی است که طاقچه را در جایگاه یکی از اپلیکیشن‌های برتر کتابخوان قرار می‌دهد.

طاقچه شبکه اجتماعی داخل اپلیکیشن نیز دارد که یه کمک آن کاربران می‌توانند تجربه‌های خود را از خواندن کتاب بنویسند و سایر افراد هم از نظر و تجربه مطالعه آنها استفاده و کتاب بعدی خود را با توجه به نشووندهای دیگر کاربران انتخاب کنند.

طاقچه قابلیت یه نام (کنجکاو) دارد و که میتوان با مراجعه به آدرس‌های مشخص شده در نقشه ی آن به جوایز گوناگونی مانند کتاب رایگان یا اشتراک رایگان طاقچه بی نهایت دست یافت. (البته این قابلیت در زمان نگارش این متن هنوز در حالت آزمایشی قرار دارد).

از سایر ویژگی‌های طاقچه می‌توان به موارد زیر اشاره کرد :

- امکان نصب اپلیکیشن آن بر روی پلتفرم‌های اندروید و ای او اس و ویندوز .
- دارای تخفیفات روزانه و هفتگی و مناسبتی
- دسترسی به مجلات و کتاب‌های صوتی و روزنامه ها

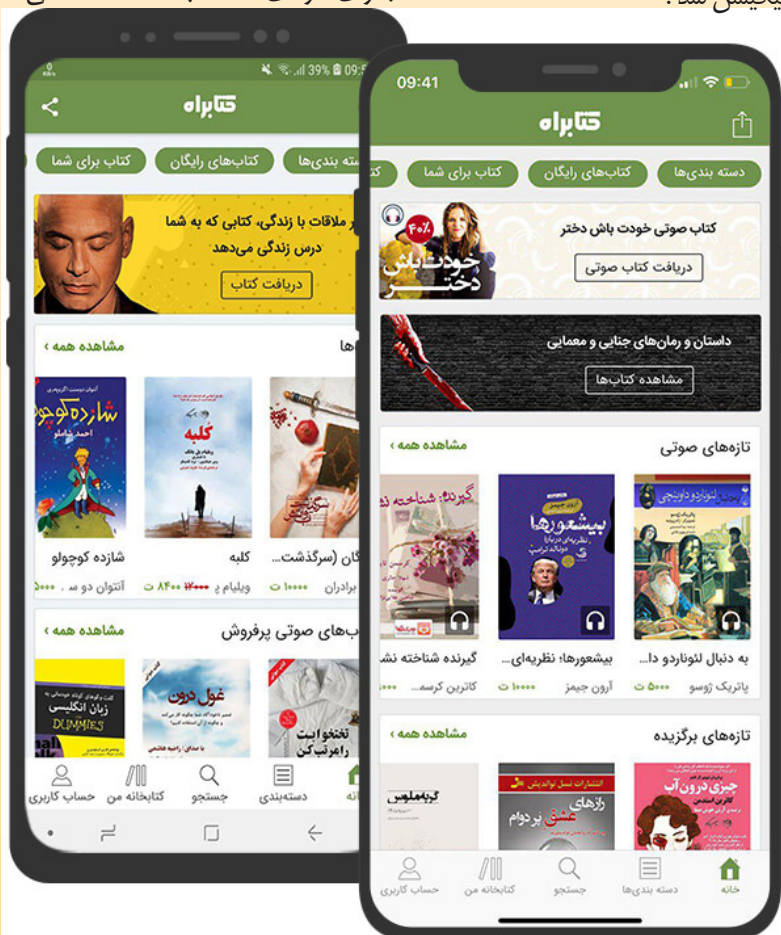
در فیدیبو نیز می‌توانید به آرشیو بزرگی از کتاب‌های دیجیتال دست پیدا کنید و آن را با قیمت ارزانتر از نسخه فیزیکی تهیه نمایید .

فیدیبو یکی از تولید کنندگان برتر کتاب‌های و محتواهای صوتی است . که به صورت اختصاصی این کتاب‌ها را ضبط می‌کند و برای کاربران قرار می‌دهد .

در سال ۱۳۹۷ فیدیبو اولین دستگاه کتابخوان فارسی را روانه بازار کرد که مستقیم به حساب کاربری فیدیبو متصل است و و کتاب‌هایش را در شکل و شمایلی جمع و جور اما خوانا در اختیار کاربران قرار می‌دهد. این کتابخوان برای افرادی مناسب است که نمی‌

فیدیبو :

فیدیبو از سال ۱۳۹۲ رسماً کار خود را آغاز کرد. در سال ۱۳۹۵ دیجی کالا امتیاز آن را خرید و بعد از تبلیغات و مارکتینگ قدرتمند منجر به افزایش محبوبیت این اپلیکیشن شد .

توان به موارد زیر اشاره کرد:

- دسته بندی زیبا و کاربردی
- وجود جستجوی پیشرفته

در این متن سعی شد تا سه سایت خرید کتاب‌های فیزیکی و دیجیتالی به صورت خلاصه معرفی شود.

البته در این لیست می‌توان سایت‌های دیگری را مثل کتابراه (برای خرید و مطالعه کتاب‌های فیزیکی)، کانون بوک (برای خرید کتاب‌های درسی و آموزشی)، گاج مارکت (برای خرید کتاب‌های انتشارات گاج و کتاب‌های دانشگاهی و کتاب‌های غیر درسی)، بوکاپو (امکان دسترسی به خلاصه ای از کتاب‌های انگیزشی و کتاب‌هایی در زمینه توسعه فردی)، سی بوک (فروشگاه کتاب‌های فیزیکی)، کتابچی (خرید کتاب‌های فیزیکی) و ... اشاره کرد.

منابع:

- وبسایت و اپلیکیشن طاقچه
- وبسایت و اپلیکیشن فیدیبو
- وبسایت زومیت
- وبسایت ایران کتاب

در جعبه جادویی برای مطالعه و خرید کتاب نیز اپلیکیشن‌ها و سایت‌های گوناگونی وجود دارد. دیگر نیاز نیست برای مطالعه یک کتاب حتما نسخه فیزیکی در اختیار داشته باشیم و می‌توانیم تنها با چند کلیک به آسانی به مطالعه انواع کتاب‌ها پردازیم. حتی می‌توان بدون مراجعه به کتاب فروشی‌ها کتاب‌های خود را خریداری کرده و درب منزل تحویل گرفت.

ایران کتاب

این سایت برای علاقه‌مندان کتاب‌های چاپی طراحی شده است. ایران کتاب با هدف گزینش بهترین کتاب‌ها برای جامعه ایرانی فعالیت می‌کند. لذت خواندن کتاب با عطر و بوی کاغذ را می‌توانید با این کتابخانه تجربه کنید. کتاب‌های این سایت در موضوعات مختلف از جمله در موضوعات مختلف دسته بندی شده‌اند.

از ویژگی‌های این سایت می

خواهند دائمی از گوشه همراه خود برای خواندن کتاب استفاده کنند.

فیدیبو نیز همانند طاقچه قابلیت خرید اشتراک برای دسترسی تازه‌ای به برخی از کتاب‌های مجموعه‌اش را دارد که (فیدی پلاس) نامیده می‌شود. نکته قابل توجه در زمینه فیدی پلاس آن است که با خرید اشتراک دیجی کالا به به کتاب‌های فیدی پلاس نیز دسترسی خواهید داشت.

خوشبختانه با مراجعه به دیجی کالا می‌توانید نسخه فیزیکی بسیاری از کتاب‌های فیدیبو را خریداری کنید. (در زیر اطلاعات برخی از کتاب‌های دیجی کالا نشانه فیدیبو وجود دارد که می‌توانید با کلیک بر روی آن به نسخه دیجیتالی آن کتاب دسترسی داشته باشید).

از دیگر قابلیت‌های فیدیبو می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- قالب کاربری زیبا
- دسته بندی کتاب‌ها به صورت کامل و کاربردی
- امکان نصب اپلیکیشن آن بر روی ویندوز، اندروید و آی او اس
- وجود مجلات

آنان که از این خدمات بهره مند می شوند را نسبت به کارکردهای این رشته دگرگون سازند.

۳- استفاده از نیروهای متخصص کتابداری در برگزاری کارگاه‌های مرور سیستماتیک و تحول نگرش به این متخصصان به عنوان دستیار پژوهشی در انواع مطالعات مروری.

۴- استفاده از نیروهای متخصص کتابداری در بررسی مدارک پژوهشی و همکاری در انجام مصاحبه علم سنجی در فرایند جذب اعضای هیات علمی جدید دانشگاه.

۵- ارائه ایده و اقدام به بارگذاری فایل تمام متن طرح‌ها و پایان‌نامه‌های دانشگاه در نرم افزار کتابخانه جهت دسترسی سریع کاربران در هر زمان و مکان به این منابع اطلاعاتی.

۶- ارائه ایده و اقدام به دسترسی به سامانه پژوهشی "دانش لینک" از طریق وب سایت کتابخانه دیجیتال دانشگاه جهت رفع محدودیت‌های اخیر در زمینه دسترسی به برخی پایگاه‌های اطلاعاتی و فراهم ساختن امکان مشابهنه یابی و بررسی گرامری مقالات به صورت رایگان برای کاربران دانشگاه.

با تشکر از همه اساتید و کتابداران کتابخانه‌ها که با جدیت تمام در جهت انجام اقدامات مذکور و ایجاد تحول در نگرش به رشته کتابداری و تأمین هر چه مفیدتر نیازهای اطلاعاتی کاربران تلاش نمودند.

جهت ارتقای نقش کتابداران و اطلاع رسانی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان چه طرح‌هایی اجرا شده است؟

فریده موحدی
کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی

از جمله اقداماتی که در سال‌های اخیر در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در این زمینه شاهد آن بوده ایم:

۱- تربیت تعدادی از کتابداران به عنوان کتابدار بالینی که به صورت تجربی خدماتی در قالب حضور در تیم بالینی ارائه داده اند.

۲- راه‌اندازی تیم مشاوره اطلاعات پژوهشی متشکل از کتابداران متخصص که در ابتداء صورت حضور در کتابخانه مؤتدالاطبا به بررسی و تشخیص نیازهای واقعی و بالقوه کاربران (اعضای هیات علمی، کارمندان و دانشجویان رشته‌ها و مقاطع مختلف تحصیلی دانشگاه) پرداخته تا بتوانند نقش موثری در تأمین نیازهای اطلاعاتی ایشان ایفا نمایند و در حال حاضر نیز قرار است در سامانه پژوهشی به صورت آنلاین ارائه این خدمات ادامه یابد تا با تأمین نیازهای اطلاعاتی پژوهشگران بتوانند نگاه تمام

بهبود وضعیت رشته کتابداری نیازمند همت جمعی است، نیازمند ارائه ایده‌ها و انجام اقداماتی است که بتواند نگرش افراد جامعه را نسبت به این رشته متحول سازد و رشته‌آنگونه که باید باشد دیده شود.

اطلاع رسانی صحیح این نوع اقدامات نیز می‌تواند در شناخت هرچه بهتر این رشته در جامعه و آشنایی با ماهیت و کارکرد واقعی آن کمک نماید.

اگر به دنبال تغییر نگاه جامعه به این رشته هستیم این تغییر با تحول در کارکردهای رشته در جامعه و ارتقای نقش واقعی کتابداران و متخصصان اطلاع رسانی محقق خواهد شد. چنانچه نقش واقعی کتابداران و اطلاع رسانی در سطوح مختلف جامعه به صورت ملموس ارتقا یابد، مطمئناً تغییر نگرش مورد نظر نیز به همراه آن رخ خواهد داد.

کتابخانه دیجیتال نور

مهدی یوسفی

دانشجوی ترم ۳ کارشناسی کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی

از آن شخص را در این مجموعه را نشان می‌دهد و با انتخاب آن، بایوگرافی فرد را می‌توان مشاهده کرد و سپس دیدن آثار موجود زیر زندگی نامه می‌توان آن مورد را دانلود کرد.

بی شک یکی از عواملی که باعث موفقیت این کتابخانه شده است طراحی فوق العاده سایت و قرار دادن جلد هایی از کتاب های انتخابی است که در هر بیننده ای شور و اشتیاق خاصی برای ترغیب کردن خواننده به دانلود و خواندن کتاب می‌شود.

نحوه جستجو در این کتابخانه بصورت کلمه خاص، موضوعی، زبان کتاب، پدیدآور و نوع محتوا می‌باشد.

جستجو بر اساس متن بدین صورت است که می‌توان کلماتی که تایپ میکنیم شامل یکی از موارد زیر باشد:

۱- تمام این کلمات باشد

بزرگترین کتابخانه آنلاین دیجیتال متنی و تصویری کتب علوم اسلامی و گنجینه اطلاعات کتاب شناختی و نسخه شناسی علوم اسلامی واقع در استان قم است.

در این کتابخانه ۴۸،۱۷۳ عنوان کتاب و ۷۰،۷۰۴ جلد کتاب وجود دارد که محتواهای آن بیش از ۹ میلیون متن و ۲۴ میلیون صفحه تصویری وجود دارد. در این مجموعه ۳۰،۳۲۹ پدیدآور عضو می‌باشند و ۵،۷۰۷ ناشر وجود دارد که این آمار و ارقام نشان از یک کتابخانه دیجیتال قدرتمند را می‌دهد.

یکی از مزیت های این کتابخانه در استفاده از تاریخ قمری برای جدا کردن نویسندگان مختص آن قرن است که با اعمال فیلتر قرن، نام نویسندگان نشان داده میشود و در زیر هر شخص انتخابی تعداد کتاب های موجود

۲- یکی از این کلمات باشد

۳- عین کلمه یا عبارت باشد

۴- بدون این کلمات باشد

۴) رنگی شده ها

۵) نشانه ها

در پایان میپردازیم به تندیس هایی که این کتابخانه از سازمان های مختلف دریافت کرده است:

- کسب رتبه اول توسط کتابخانه دیجیتال نور (نورلایب)
- دریافت تندیس برگزیده یازدهمین جشنواره وب و موبایل ایران

- کسب عنوان شایسته تقدیر ۱ کتابخانه دیجیتال نور
- کسب نشان "زرین سلامت" توسط پرتال نورلایب

منبع:

<http://Noorlib.ir>

		
پدیدآور	جلد کتاب	عنوان کتاب
۳۰,۳۳۲	۷۰,۷۱۲	۴۸,۱۷۸
		ناشر
صفحات تصویری	صفحات متنی	۵,۷۰۷
۲۴,۵۹۲,۸۱۴	۹,۰۱۳,۲۵۲	

در جستجو بر اساس موضوع، باکس موضوعات برای ما وجود دارد که میتوانیم بر اساس موضوع دلخواه به جستجوی کتاب خود بپردازیم.

در جستجو بر اساس زبان می توان کتابی که مدنظر ماست را به زبان اصلی آن کتاب جستجو کنیم. در این مجموعه کتابهایی از ۱۴ زبان دنیا وجود دارد.

در نوع دیگری از جستجو در این کتابخانه دیجیتال می توان از پدیدآورنده ی کتاب کمک گرفت اینگونه که اسم فرد مورد نظر خود را پس از یافتن و انتخاب شروع به جستجو برای انتخاب کتابی از آثار شخص انتخابی می کنیم.

نوع ساده تری از جستجو در این سایت جستجو بر اساس نوع محتوا یا بصورت مطنی یا بصورت تصویری است که هر فرمتی که تمایل دتریم را استفاده می کنیم.

و در آخر قسمتی از این سایت اختصاص داده شده با "عنوان کتابخانه من" که در آن میتوانیم کتاب های خود را در آن قفسه بندی کنیم که سازماندهی در این قسمت بر اساس میل کاربر می باشد که باز کاربر می تواند بر اساس عنوان های زیر فعالیت های پژوهشی خود را مدیریت کند:

۱) پرونده های پژوهشی

۲) یادداشت ها

۳) نمایه ها

کتابخانه دیجیتال نور

www.noorlib.ir

مادر کتابداری نوین ایران

فاطمه رضایی
دانشجوی ترم ۳ کارشناسی کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی

هم می دانستند. جناب هوشنگ ابتهاج «سایه» در یکی از گفتگوهایشان در این رابطه عرض می کنند: روزی به کیوان گفتم: >> «کیوان! پوری اینجوری که با ما قاطی شده دیگر هیچ مردی او را نمی گیرد» <<. که تصادفا یک سال بعد کیوان با پوری ازدواج کرد و چه عشقی هم میان این دو به وجود آمد.

اما چه حیف که این عشق دوامی نداشت. کیوان و پوری به دنبال آزادی بودند و به همین خاطر عضو حزب توده بودند. و همین هم عاملی شد برای دستگیری هر دو آنها. چه روزهای سرد و پر از خفقانی بود برای پوری جان.

این کافه ها کافه فردوسی بود با مدیریت موسیو سیبل. روزی نبود که موسیو جوانانی از جنس تازگی و تشنه شناخت را نبیند. مرکزیت تمام این شلوغ بازی ها هم پسری جوانی به نام مصطفی کیوان بود و حلقه های گرد او جوانانی عاشق شعر که هنوز نامی نبودند. از جمله کسرائیی، شاملو، سایه، نادر پور و... تنها دختر جمعشان هم پوراندخت سلطانی بود. ساعت ها گرد هم در کافه می نشستند و در مورد تاریخ و هنر شعر و گاهی هم سیاست صحبت می کردند. همچون ظرف های مرتبطی بودند که هرچیز، هرکدامشان می دانست، بقیه

اوایل آخرین ماه تابستان سال ۱۳۳۳ بود. پوری با دسبندی به ناکجا آباد برده شد. تازه عروسی که کمتر از چهار ماه از ازدواجش گذشته بود. اصلا همین ازدواجش هم داستانی طولانی دارد. سرخ این ماجرا بر می گردد به دهه های ۲۰ و ۳۰ شمسی. آن زمان ها که تازه جوانانی سر از لاک بیرون آورده بودند و به تکاپو برای شناخت جهان دور و برشان افتاده بودند. آن زمان هایی که تازه جوانان کافه ها را کشف کرده بودند تا مکان دنجی باشد برای گفتگو ها و به اشتراک گذاری دانسته هایشان. یکی از

همسرش در ۲۷ مهر همان سال تیر باران شد و پوری ۵ ماه پشت آن تارهای ضخمت و سیاه زندان بود. اما او در پشت میله‌ها به چه می‌اندیشید کسی نمی‌داند، ولی مطمئناً این را فهمیده بود که اگر آزاد شود دیگر گرد سیاست نخواهد گردید و اصلاً این کار را عبس می‌دانست. شاید به این نتیجه رسیده بود که مشکل از ناآگاهی مردم است و راه رسیدن به اهدافی همچون آزادی، رفاه و عدالت سیاست نیست. باید از راه آگاه کردن مردم به این هدف‌ها رسید. بنابر این باید معلم شود و وارد رشته‌های فرهنگی هنری شد. پس از آزادی اما به مدت دو سال در بستر بیماری بود چرا که هنوز عشق آتشین او فروکش نکرده بود و غم ناشی از عدمیت معشوق او را زمین‌گیر کرد و زمان حصول به اهدافش را به تاخیر افتاد. پوری هنوز هم وقتی از کیوان سخن می‌گفت مانند دختر بیست ساله‌ای بود که تازه عاشق شده بود. اما زندگی نباید برای کسی که دوستدار حرکت است و از ایستادن بیم دارد اینگونه ادامه پیدا می‌کرد. سرا نجام به پیشنهاد دکترش برای مدتی از ایران کوچ کرد تا جانی دوباره بگیرد و باز گردد. مدت زیادی نگذشت که وطن میزبان او شد. پوری جدید با روحیه‌ای تازه و افکاری نو به میهن آمده بود تا شروعی کوبنده داشته باشد. بعدها زمانی که تازه فوق لیسانس کتابداری در دانشگاه تهران راه اندازی شده بود پوراندخت وارد رشته کتابداری شد و فوق لیسانس خود را در این

وی که از سال ۱۳۴۹ به این سو، رئیس گروه علوم کتابداری و بخش پژوهش‌های مرکز خدمات کتابداری ایران نیز بود، در دوره ریاست خود، انبوهی طرح پژوهشی را به اجرا گذاشت که این همه اینک، کارپایه پژوهش‌های کنونی کتابخانه ملی ایران اند.

زمینه گرفت. با کسب دانش بیشتر و تحویلی جدید در نوع نگرش او به کتابخانه‌ها ضعف زیادی در کتابخانه‌ها مشاهده کرد که به اعتقاد او دلیل این ضعف فقدان کتابداران متخصص بود و این امر طبعاً نارسایی‌های سازماندهی مدارک را موجب می‌شد. در ادامه او متوجه شد که حتی اگر کتابخانه‌ها یا مراکز اطلاعاتی جدیدی هم بر مبنای نیازهای روز به وجود آید به علت نداشتن نظم و سازماندهی صحیح نمی‌تواند به اهداف خود دسترسی بیابد. و در ادامه مرکز مدارک علمی هم نمی‌توانست بدون برخورداری از خدمات فنی و مدرن به حیات و خدمات خود ادامه دهد. پس پوری باید کاری می‌کرد و حالاً که از این مشکل مطلع شده بود، دیگر چشم روی هم نمی‌گذاشت. در آن زمان با تاسیس مرکز اسناد و مدارک علمی، مرکز خدمات کتابداری

نیز توسط وزارت علوم و آموزش عالی تاسیس شد که هدف آن این بود که با به کارگیری آخرین و جدیدترین پیشرفت‌ها و نوآوری‌های علم کتابداری، به پیشبرد سریع کتابخانه‌های ایران کمک کند و با استفاده از کتابداران متخصص خدمات خود را در سطحی وسیع، در اختیار کتابخانه‌های ایران قرار دهد. پوری سلطانی ریاست پژوهش این مرکز را به عهده گرفت.

این مرکز توانست گام موثری در معرفی کتابداری نوین به جامعه کتابداران ایران بردارد. کتاب‌ها و آثار تحقیقاتی مرکز خدمات کتابداری بخصوص در زمینه رده بندی و فهرست نویسی به سرعت در کتابخانه‌های دانشگاهی و تخصصی راه یافت و به کار بسته شد. همچنین این مرکز با چاپ فهرست برگه‌هایی که طبق موازین و قواعد بین المللی تهیه و نشر می‌شد و فروش آنها به کتابخانه‌های سراسر کشور سعی کرد یکدستی، صحت و دقت در کار خدمات فنی کتابخانه‌ها را تامین و در این راه به موفقیت چشمگیری نائل آمد.

با این همه طبق گفته خود پوری جان بعد از انقلاب دوره جدید و مهمی برای کتابخانه‌ها از جمله کتابخانه ملی بود. در آن دوره مرکز خدمات کتابداری با کتابخانه ملی ادغام شد. به قول خانم سلطانی: >> شکی نیست که جای به حق این مرکز کتابخانه ملی بود <<. این کار سر انجام در سال ۱۳۶۲ به تحقیق پیوست و کتابخانه ملی ایران جانی تازه گرفت. ولی هنوز مشکلات

پوری با کتابخانه ملی تمام نشده بود، با این ادغام، کم بود جا خود نمایی می کرد. اما تصمیم او بر این شد که کم نیاورد و با در نظر گرفتن اولویت‌ها، دست به یک سلسله اقدامات اساسی بزند. از جمله تنظیم کتابشناسی‌های ملی، فهرست نویسی کتابها که همزمان با کتابشناسی ملی بیش می رود و جایجایی قسمتی از کتابخانه از جمله نسخ خطی؛ و اما مهمترین کار آن بود که کتاب‌های نفیسی که نظیر آنها را در هیچ جای دنیا نمی توان یافت به بهترین صورت حفظ شوند.

از جمله کارهای دیگر خانم سلطانی می توان به شرکت در مراسمات سالانه ایی که ایفلا (فدراسیون بین‌المللی انجمن‌ها و موسسات کتابداری) برگزار می کرد نام برد. اگر گزارشات ایشان از این مجالس را بخوانید، بسیار جالب می تواند باشد و شاید ما را در بیشتر شناخت افکار وی راهنمایی کند. در یکی از سال‌هایی که به عنوان نماینده ایران در کنفرانس سالانه ایفلا (۱۹۹۱- مسکو) شرکت کرده بود؛ در حواشی آن نوشت: >> غالباً در مورد کتابخانه ملی و فعالیت‌هایش از من سوال می شد و من مسئله استقلال کتابخانه را عنوان می کردم. خجالت زدگی موقعی شروع می شد که مجموعه کتابخانه را می پرسیدند. ۳۵۰ هزار یا به قول رئیس کتابخانه ۵۰۰ هزار کجا و ۸۰ میلیون کجا؟ این چند ساله به سوال هرکسی در مورد مجموعه پاسخ می دهم با ناباوری آنها روبه رو می شوم. اکثراً

سخنرانی خود گفت: >> ما دیگر نمی توانیم کتاب به دست به رختخواب برویم و آن را بخوانیم. این تجربه شریف و دوست داشتنی قرون گذشته دیگر دست نخواهد داد. آیا اکنون در آینده ای نزدیک باید کل کتابخانه ملی را به رختخواب ببریم؟ چه وقیح! نترسید، بعد از قرن‌ها خدمت در دومین فعل شریف جهان، کتابداران در آب‌ر بزرگراه‌های اطلاعاتی جهان زیادی و سربار نخواهند بود، بلکه احتمالاً به نگهبانان بزرگراه‌ها تبدیل خواهند شد. به همین ترتیب کرم کتاب جای خود را به Bug

نمی توانند قلمت مجموعه را با گذشته غنی ادبی و علمی ایران پیوند بدهند. گذشته کتابخانه ملی هیچ چیز برای تفاخر ندارد... چطور می توان تفره رفت، چطور میتوان با سیاست مآبی به سوالها پاسخ داد؟ خداوند گناهانمان را بیخشاید <<.

همچین در گزارشات ایشان در مورد سفری دیگر برای اجلاس ایفلا که این بار در کشور ترکیه برگزار می شد در مورد آینده کتابخانه نوشته‌هایی وجود دارد. او نوشته است: >> آقای طلعت هلمان، پروفیسور و شاعر ترکیه ایی در

خواهد داد و موش‌هایی از نوع جدید به جان کتابها می‌افتد >>.

از جمله خدمات دیگر وی می‌توان به پی‌ریزی نشریه نامه انجمن کتابداران ایران که سردبیری آن را نیز در سال‌های ۵۷-۱۳۴۹ خود وی به‌گرددن داشت اشاره کرد.

وی که از سال ۱۳۴۹ به این‌سو، رئیس گروه علوم کتابداری و بخش پژوهش‌های مرکز خدمات کتابداری ایران نیز بود، در دوره ریاست خود، انبوهی طرح پژوهشی را به اجرا گذاشت که این همه اینک، کارپایه پژوهش‌های کنونی کتابخانه ملی ایران‌اند. شماری از این طرح‌ها چنین‌اند:

نشانه مولف فارسی، قاعده‌های فارسی‌نویسی، نام‌های مستند سازمان‌ها و موسسه‌ها، سرعنوان‌های موضوعی فارسی، طرح خرید کتاب‌های تازه، پژوهش‌هایی در زمینه گسترش رده‌بندی‌ها، طرح کانون کتاب‌شناختی، طرح دگرنویسی و حرف به حرف نویسی فارسی به لاتین و لاتین به فارسی و ...

شماری دیگر از کارهای پوری سلطانی در زمان مدیریتش چنین‌اند:

فهرست مستند مشاهیر و مولفان، فهرست مستند سازمان‌های دولتی و گسترش رده‌بندی‌ها در زمینه ایران و اسلام، اصطلاح‌نامه کتابداری، تطبیق قواعد فهرست نویسی جهانی با زبان فارسی، دانش‌نامه کتابداری

و... از نتیجه‌های غرورآفرین این کارها، بهره‌برداری از آن‌ها نه تنها در کتابخانه‌های کشور که در کانون‌ها و کتابخانه‌های خاورشناختی و ایران‌شناختی خارج از کشور است. از جمله، کتابخانه کنگره امریکا از این طرح‌ها همچون منابع اصلی برای ویرایش‌های گوناگون خود بهره‌گیری می‌کند.

او معتقد بود تلاش بسیار باید کرد در هر چه بهتر شدن کتابخانه ملی، زیرا اگر تا کنون با تمام تلاش‌ها هنوز از بسیاری کتابخانه‌های ملی در جهان عقب است. او آرزو داشت که کتابخانه ملی به سامان و استوار و قانونمند در ایران پا بگیرد و هم‌تراز کتابخانه‌ها و مراکز جهانی شود. اما جابجایی پیاپی مدیران و کاربست سلیقه‌های غیر کارشناسانه آنان، این آرزوی وی را در سایه می‌گذاشت. با این همه او توانسته بود در پرتو تلاش‌های خستگی‌ناپذیر خود کتابخانه ملی ایران را در میان دیگر کتابخانه‌های ایران و نیز در نهادهای کتابداری سراسر جهان پر آوازه و مطرح کند. او همچنین در دیجیتال‌سازی کتابخانه و بهره‌گیری از استانداردهای جهانی و اجرای برنامه‌های سازمان یونسکو نقی پر رنگ داشت که این نیز خود گامی مهم در فرازاندن کتابداری نوین ایران بود.

با تمام این تلاش‌ها شاید بتوان گفت که به یاد ماندنی‌ترین جمله وی این است: >> کتابخانه ملی را مثل بچه ام دوست داشتم و هنوز هم دلم برایش

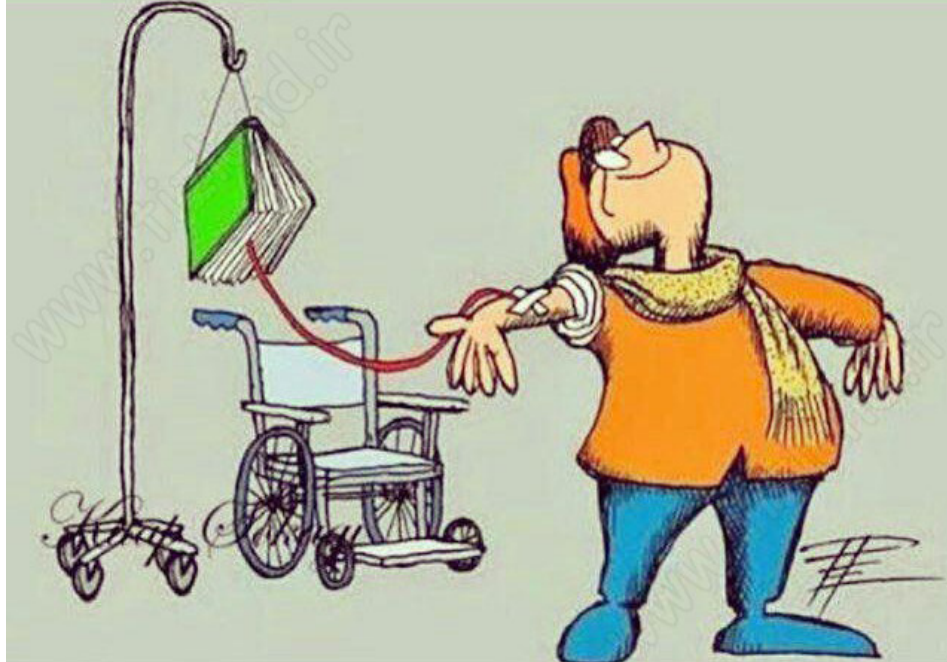
می‌تپد و شور می‌زند

این جمله، سرشار از مفهوم پیشرفت است. اینکه هنوز جای حرکت و تعالی به سمت بهتر شدن وجود دارد. در خوانش سخنان و گزارشات ایشان فهمیدم که وی منتظر ظهور رانگانانانی دیگر، اما این بار در ایران بود تا ره صد ساله را یک شبه طی کند و کتابداری و کتابخانه را به پویا تر از آن چیزی که هست تبدیل کند. اما چه فروتن بود که خود را شایسته این مقام ندید در حالی که همه ما این جایگاه را برای او می‌پسندیم. شاید هم حتی فراتر از رانگانانان بود که مادر صدایش کردیم.

در آخر کوتاه بگویم که ایشان در روز سوم آبان ۱۳۹۴ چشم از جهان گشودند. یادشان همیشه ماندگار .

منابع

- پیر پرنیان اندیش از هوشنگ ابتهاج مصاحبه تاریخ شفاهی با پوری سلطانی
کارنمای زنانکارای ایران و جهان از پوران فرحزاد
یادواره رفیق پوری سلطانی (۱۳۱۰-۱۳۹۴) استوره‌ها هرگز نمی‌میرند - حزب توده ایران
سلطانی، پوری، ۱۳۶۹، کتابخانه ملی : حال، کنفرانس جایگاه کتاب در احیای تمدن شرق، تاجیکستان، دوشنبه،
سلطانی، پوری، مقاله کتابخانه ملی در گذشته و حال.

کتاب درمانی

زهرا سادات موسوی الکاظمی
دانشجوی ترم ۳ کارشناسی کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی

استفاده از مطالب خواندنی به منظور درمان بیماری‌های جسمی و روانی کتاب‌درمانی نام دارد و به‌عنوان رشته خاصی از کتابداری بیمارستانی و سازمانی به‌شمار می‌رود. اصطلاح کتاب‌درمانی ترکیبی از واژه‌های یونانی بیبلوس به معنی کتاب‌ها و تراپیا به معنی درمان است.

تاریخچه کتاب درمانی

کتاب‌درمانی مفهوم جدیدی نیست، بر کتیبه سردر کتابخانه شهر باستانی تبس (در سواحل نیل) نوشته شده است: «شفابخانه روح». ارسطو معتقد بود که ادبیات اثر درمانی دارد، همچنین رومیان

باستان دریافته بودند که میان خواندن و درمان ارتباط وجود دارد. یادداشت‌های «کالبدشناسی مالیخولیا» اثر رابرت برتون، ارجاعات بسیاری را در زمینه کاربرد ادبیات در کاهش آشفتگی‌های روحی ارائه کرده است. برتون، کتاب مقدس را به داروخانه‌ای تشبیه کرده است که در آن داروی هر نوع بیماری یافت می‌شود. ارتباط مذهب با کتاب‌درمانی، شاهدهی دال بر قدمت حضور کتابخانه‌ها در بیمارستان‌هاست. یکی از قدیمی‌ترین پیشینه‌های استفاده از کتاب‌درمانی در قرون وسطی و در قرن سیزدهم یافت شده است. در بیمارستان المنصور که در قاهره ساخته شده بود، در طول مراقبت‌های پزشکی، خدمات خواندن قرآن توسط روحانیون برای بیماران ارائه می‌شد. بنجامین راش در ۱۸۱۰، کتاب خواندن را به‌عنوان بخشی از طرح معالجه بیمار و شیوه‌ای دگرسوگراانه به‌منظور دور نگه‌داشتن ذهن بیماران از آشفتگی پیشنهاد کرد. اثری که راش منتشر کرد تأثیر بسزایی در تمرین‌های روان‌پزشکی داشت و موجب شد خدمات کتابخانه‌ای به بیماران روانی در اواخر قرن نوزدهم به‌طور شگفت‌آوری پیشرفت کند. نخستین مقاله درباره کتاب‌درمانی در ۱۸۴۸، توسط جان مینسن گالت، در همایشی که توسط انجمن مدیران مؤسسات پزشکی امریکایی برگزار شده بود، ارائه شد. در مقاله او اصول و کاربرد کتاب‌درمانی، گروه‌های بیماران، و نوع خواندنی‌های مناسب هر گروه معرفی شده بود. گالت در ۱۸۵۳ عملاً برای درمان بیماران روانی از کتاب خواندن بهره می‌گرفت. چون در کتاب‌درمانی علاوه

بر شناخت بیماری، شناخت کتاب نیز ضرورت داشت و از طرفی باور به تأثیر این فن افزایش پیدا می‌کرد، کم‌کم ضرورت نوعی همکاری میان پزشکان و کتابداران احساس شد، به همین دلیل پس از مدتی کتاب‌درمانی به‌عنوان جنبه‌ای از حرفه کتابداری شناخته شد. نخستین همکاری بین کتابداری و روان‌پزشکی در بیمارستان مکین در ویولری ماساچوست آغاز شد. انجمن کتابداران آمریکا، یکی از نخستین سازمان‌های حرفه‌ای بود که فعالانه کتابداری را از طریق ایجاد کتابخانه‌هایی در بیمارستان‌ها و یا مؤسسات، پیش از قرن بیستم، رواج داد. نوشته‌های ای. کتلین جونز نخستین پیشینه‌های کتابداری هستند که با همکاری روان‌پزشک، نقشی مؤثر در درمان بیماران روانی از طریق کاربرد کتاب‌ها داشته است. اصطلاح کتاب‌درمانی به شکل فعلی در منابع چاپی، نخستین بار در یکی از مقالات ساموئل مک کورد کرادرز، در ۱۹۱۶ به کار رفت. گرچه پیش از این روان‌پزشکان ضمن استفاده از این فن، به ترتیب آن را "خوانش-درمانی" و پس از آن "مشاوره از طریق کتاب" نیز می‌نامیدند. در ابتدای این قرن بسیاری از پزشکان [خواندن] کتاب را برای حل مشکلات هیجانی بیماری‌های روانی توصیه کردند. افراد برجسته‌ای نظیر کارل و ویلیام مینگر، که هر دو پزشک بودند، ضمن اینکه مطالعات پژوهشی بالینی را درباره اثربخشی این‌گونه درمان در مطالعات ۵ ساله خود طی دهه ۱۹۳۰ هدایت کردند.

کاربرد کتاب‌درمانی و رشد کتابخانه را در کلینیک مینگر نیز توسعه دادند. در حوزه تعلیم و تربیت، آموزگاران، کاربرد کتاب‌درمانی را از دهه ۱۹۴۰ آغاز کردند. در طول دهه ۱۹۵۰ مطالعه گروهی به درمان افراد الکلی افزوده شد. در دهه ۱۹۶۰ کتاب‌درمانی در برخی زمینه‌ها نظیر اعتیاد به مواد مخدر، ترس، تغییرات نگرشی، بلوغ اخلاقی، مرگ، و همه موارد استثنایی پیشرفت کرد. در ۱۹۶۱، به‌عنوان یک واژه متعارف توسط «واژه‌نامه بین‌المللی وبستر» پذیرفته شد. در دهه ۱۹۷۰ یکی از نخستین کلاس‌های اصول نظری کتاب‌درمانی تشکیل شد. از این زمان به بعد روان‌شناسان، مربیان تربیتی، و صاحبان مشاغل مرتبط، به کتاب‌درمانی علاقه‌مند شدند تا جایی که طی ده‌ها سال، مقاله‌های متعددی در این زمینه منتشر شد، اگرچه بسیاری از این مقاله‌ها حاکی از عدم‌اعتماد به این روش درمانی جدید بود، اما تمایل قطعی برای توسعه آن ابراز می‌شد.

هدف از کتاب‌درمانی

در کتاب‌درمانی، کتاب‌ها به‌عنوان ابزاری قدرتمند برای هدایت اندیشه و تفکر خوانندگان در نظر گرفته می‌شود. در «واژه‌نامه تعلیم و تربیت» هدف از کتاب‌درمانی این‌گونه مطرح شده است: نفوذ کامل از طریق فرایندی تعاملی میان خواننده و نوشتاری که مورد استفاده واقع می‌شود، به‌منظور سنجش شخصیت، رشد، سازگاری، و تعدیل بیماری‌های روانی یا مغزی ذهن. کتاب‌درمانی می‌تواند یک یا بیش از یک هدف داشته

باشد از توسعه خودپنداره فردی و افزایش آگاهی و درک مسئله گرفته تا تغییر در عملکرد یا تغییر نگرش و رفتارهای خواننده. کتاب‌درمانی را می‌توان با دو رویکرد و دو هدف کلی انجام داد:

۱) در کتاب‌درمانی پیشگیرانه به خواننده رویکردهای جدیدی برای فائق شدن بر مشکلاتی که در آینده با آنها مواجه خواهد شد، ارائه می‌شود؛ و
۲) مددجو درباره شخصیت‌هایی مطالعه می‌کند که شرایط مشابه او را دارند و از این طریق برای حل مشکلات خود در زندگی واقعی اقدام می‌کند.

اجرای کتاب‌درمانی و مراحل آن:

هیچ روش ویژه‌ای برای کتاب‌درمانی تدوین نشده است. تشکیل کتابخانه می‌تواند فراگیرترین بخش این فعالیت باشد. این کتابخانه‌ها با کتابخانه‌های عمومی تفاوت دارند؛ زیرا هدف‌های خاص را تعقیب می‌کنند. این دوره درمانی چیزی فراتر از اختصاص دادن یک کتاب خاص به فرد است. کتاب‌درمانی، دوره کنکاشی است که نیاز به طرح‌ریزی دقیق دارد و در آن دو طرف (مددکار و مددجو) باید با کتاب‌درمانی موافق باشند. اگرچه نظرهای متعددی درباره مراحل کتاب‌درمانی وجود دارد، لیکن ۵ مرحله بین همگان مشترک است: ۱) شناسایی؛ ۲) انتخاب نوشتار؛ ۳) ارائه و همانندسازی؛ ۴) پالایش (تخلیه هیجانی)؛ و ۵) بصیرت. در طول دو مرحله اول، نیاز مددجو شناسایی شده و کتاب‌های مناسب بر اساس مسائل او انتخاب می‌شود؛ این انتخاب باید با

آگاهی و مهارت صورت گیرد تا موجب ایجاد امید و احساس کاذب در مددجو نشود. تاکنون معیاری برای انتخاب کتاب با هدف درمانی تعیین نشده است، تنها گاه به گاه کتابداران، پزشکان، و سایرین مواردی از کاربرد ادبیات و متون نوشتاری را که مزایا و منافع در درمان بیماران مورد معالجه آنها داشته است، ذکر کرده‌اند. مرحله همانندسازی، زمانی رخ می‌دهد که خواننده خود را با شخصیت یا شرایطی خاص در کتاب پیوند می‌دهد؛ در مرحله پالایش، مددجویان به صورت شفاهی از طریق شرکت در بخش‌ها - یا به صورت نوشتاری و یا شیوه‌های هنری نظیر اجرای نقش شخصیت‌ها - به تخلیه هیجانی خود می‌پردازند؛ بصیرت، مرحله‌ای است که مددجو به فهم بهتری از شرایط خود، بعد از همانندسازی و پالایش، می‌رسد. در این مرحله ممکن است مددجو قادر به دیدن انگیزه‌های پنهان اعمال خود و یا قادر به کشف راه‌های جدیدی برای حل مجدد مسائل خود شود. این بینش، ابزاری است که به مددجو امکان کنترل شرایط و پیامدهای خاص را می‌دهد.

کتاب‌درمانی توسط چه کسانی اجرا می‌شود؟

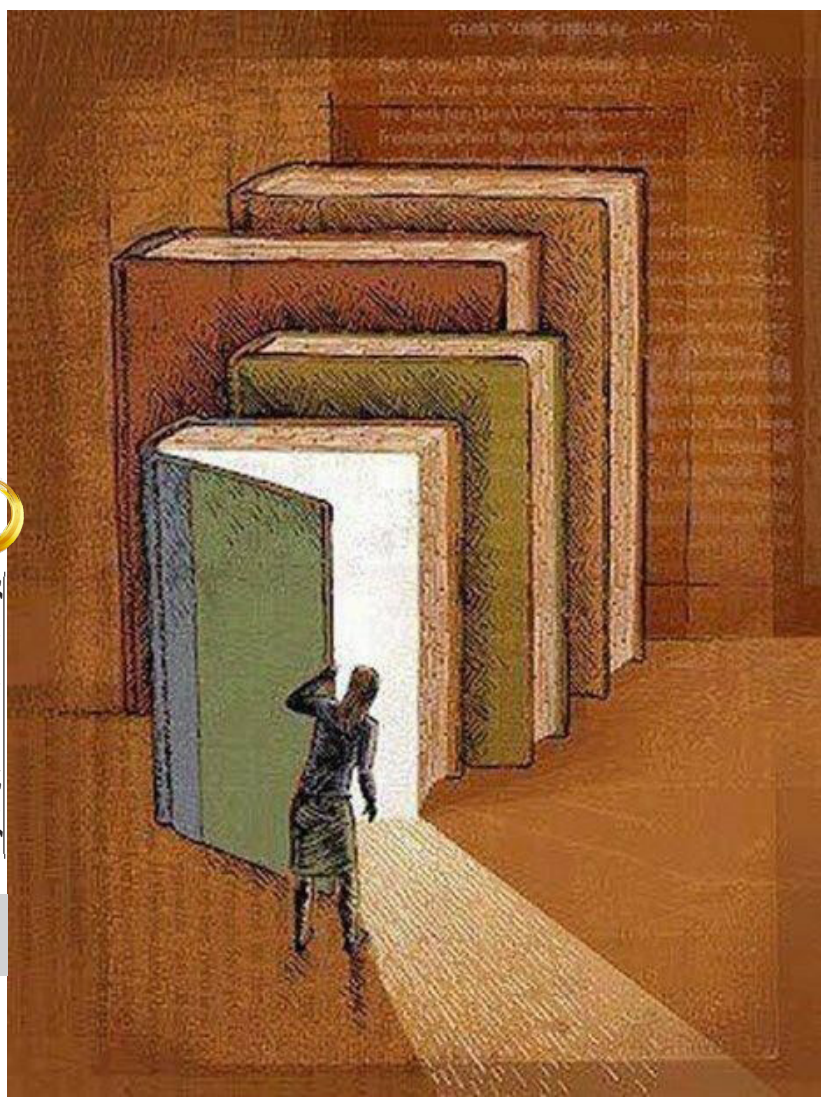
فرد کتاب‌درمان ممکن است آموزگار مدرسه، کتابدار، و یا متخصص بهداشت روانی باشد. نکته مهم آن است که کتاب‌درمانی می‌بایست با ظرافت بسیار انجام شود و هر کسی نمی‌تواند عهده‌دار اجرای آن باشد. هر فرد علاقه‌مند را که دارای ویژگی‌های ثابت و استواری

شخصی و علاقه واقعی به کار با دیگران بدون قدرت‌نمایی، تهدید، و یا اخلاق‌گرایی باشد، می‌توان برای این فرایند توصیه کرد. به علاوه، کار با مراجع و متخصصان حوزه‌های مختلف نیز توصیه می‌شود، مانند گروهی که شامل کتابدار، مشاور، یا روان‌شناس مدرسه است. این همکاری به توازن فرایند کتاب‌درمانی کمک می‌کند. به طوری که هیچ‌کس مسئول نیست.

تأثیرات کتاب‌درمانی

مطالعه کتاب، آن هم کتابی خاص یا بخش خاصی از متن کتاب که توسط درمانگر به مراجع‌کننده خاصی توصیه می‌شود، می‌تواند این اثرها را داشته باشد: (۱) توسعه شناخت و آگاهی؛ (۲) آشنایی با سرگذشت زندگی دیگران و اینکه چه

راهکارهایی را برای غلبه بر مشکلات در پیش گرفته‌اند؛ (۳) الگو قرار دادن و همانندسازی با شخصیت‌هایی که مددجو در کتاب با آنان آشنا می‌شود؛ (۴) آموختن دستورالعمل‌هایی برای زندگی بهتر و تقویت تفکر مثبت؛ (۵) تداعی آزاد هنگام برخورد با مفاهیمی که برای خواننده معنای ویژه‌ای دارند؛ (۶) تحریک خواننده به تفکر، تحلیل نگرش‌ها، و رفتارها؛ (۷) فراخوانی احساسات و تجربه‌های مخفی شده به سمت آگاهی؛ (۸) کمک به شناخت علل رفتار خود و دیگران و تأمین سازگاری مطلوب؛ و (۹) کمک جستن از کتاب به عنوان پناهگاه امنی که آرزوها و رویاهای ما در آن به تحقق می‌پیوندد و پایان خوش آنها به ما امید می‌بخشد و پناهگاهی که به هنگام نیاز، فارغ از

مشکلات روان‌پریشی رنج می‌برند، بسیار زیاد است. غیر از این گروه، افراد دیگری وجود دارند که به علت وجود موانعی در رشد و آگاهی‌شان، از تمام ظرفیت خود برای شاد، فعال، و مؤثر بودن استفاده نمی‌کنند، کتاب‌درمانی برای این گروه عظیم نیز مؤثر است؛ (۲) پاسخ به نیازهای زیبایی‌شناختی. کتاب بهترین وسیله برای انتقال بسیاری از زیبایی‌هاست. به وسیله کتاب می‌توان زیبایی‌های تفکرات فلسفی، طنزهای گویا و معجزه‌گر، کلام موزون و دلچسب، تجسم يك صحنه اوج، و درك يك مفهوم عارفانه را ممکن ساخت که در دیگر روش‌های درمانی مقدور نیست؛ (۳) ارتباط مهرآمیز و گسترده با مردم. داستان‌ها می‌توانند خواننده را آنچنان در جریان حادثه‌های ریز و درشت، غم‌ها و شکست‌ها قرار دهند که خواننده قادر شود افراد واقعی جامعه را با آنان همسان ببیند و همان احساس محبت و پیوستگی را که در زمان خواندن رمان، نسبت به قهرمان‌های داستان دارد، به این افراد واقعی انتقال دهد؛ و (۴) رسیدن به مرحله انتخاب. در کتاب‌درمانی می‌توان فرد را به میزانی از شناخت و آگاهی رساند که خود انتخابگر باشد. امتیازهای کتاب‌درمانی منحصر به موارد مذکور نیست. درك این امتیازها بر مبنای تجربه‌های تاریخی و شخصی دست‌اندرکاران "کتاب" و مشاورانی است که از فن کتاب‌درمانی استفاده کرده‌اند.

محدودیت‌های کتاب‌درمانی

کتاب‌درمانی در کنار مزیت‌های آن، محدودیت‌هایی نیز دارد، مانند (۱) کاربرد

واقعیت‌های روزمره به آنها روی می‌آوریم. لازم به ذکر است، با وجود گذشت چندین دهه از تدوین پایه‌های نظری کتاب‌درمانی، هنوز تمامی جنبه‌های کاربردی و تأثیر آن در افراد نابهنجار و بیمار شناخته نشده است.

کتاب‌درمانی به‌عنوان نوعی کودک‌درمانی

از نظر تاریخی، ادبیات کودکان و نوجوانان، در ابتدا، راهکاری بود برای کمک به قالب‌ریزی ذهن آنها. به‌علاوه، نوجوانان به کمک داستان، نکات اخلاقی و آموزنده را نیز فرا می‌گرفتند. امروزه، ادبیات کودکان محدوده وسیعی از موضوعاتی را دربرمی‌گیرد که پیش‌تر گفت‌وگو درباره آنها منع شده بود. در کتاب‌های تخیلی و غیرتخیلی از مرگ، طلاق، روابط جنسی، اعتیاد، و دیگر نگرانی‌ها و دل‌مشغولی‌های کودک سخن گفته می‌شود. کودکانی که به توان نهفته در کتاب‌ها پی می‌برند، از آن به‌عنوان وسیله‌ای مفرح برای رفع تعارض، کاهش

امتیاز کتاب‌درمانی بر سایر

روش‌های درمانی

کتاب‌درمانی را می‌توان يك فن درمانی معرفی کرد که می‌تواند در خدمت نظام‌ها و روش‌های درمانی مختلف قرار گیرد. کتاب‌درمانی امتیازهایی بر سایر روش‌های درمانی دارد که از آن جمله می‌توان به این موارد اشاره کرد: (۱) فراگیر بودن. تعداد افرادی که از

آن در مورد بی‌سوادان و کم‌سوادان (محدود است؛ ۲) تعداد کتاب‌هایی که تمام جنبه‌های درمانی را فرا بگیرند، اندک‌اند؛ (۳) بیشتر کتاب‌های مربوط به شناخت و درمان بیماری‌های روانی و کتاب‌های مشابه در این زمینه برای تدریس در دانشگاه نوشته شده‌اند و متن آنها برای عامه مردم ساده نشده است؛ (۴) ممکن است برخی مددجویان پس از شروع کتاب از ادامه مطالعه خودداری کنند و از خود مقاومت نشان دهند؛ (۵) در روش کتاب‌درمانی مشاهده زبان بدن برای ارزیابی دقیق‌تر میسر نیست؛ (۶) عادت به مطالعه در بسیاری جوامع رواج ندارد و افرادی که توان خواندن دارند با روش صحیح مطالعه آشنا نیستند؛ (۷) به دلیل کمبود روان‌پزشک امکان تعامل درمانی با بیماران کم است؛ (۸) کتاب‌درمانی در درمان بیماری‌های حاد پاسخ نمی‌دهد؛ (۹) کتاب‌درمانی را علم نمی‌دانند، بلکه ابزاری برای ایجاد تغییرات رفتاری و احساسی معرفی می‌کنند؛ (۱۰) بررسی‌های موجود، کتاب‌درمانی را روشی غیرقطعی اعلام می‌کند؛ (۱۱) استانداردهای لازم برای فنون کتاب‌درمانی وجود ندارد؛ (۱۲) کتابداران آموزش دیده و ماهر به انجام کتاب‌درمانی، کم رغبت دارند؛ (۱۳) هیچ دوره رسمی برای کتاب‌درمانی ایجاد نشده است و در حال حاضر نیز مدارس کتاب‌داری اندکی دوره‌هایی را که به آموزش کتاب‌درمانی یا راهنمایی مددجویان روانی بپردازد، ارائه می‌کنند؛ (۱۴) دانش مشاوران کتاب‌درمانی نسبت

به نیازهای مطالعاتی مددجویان و دلایل گرایش آنها به اثری خاص محدود است؛ و (۱۵) پژوهش‌های اندکی درباره جنبه‌های مختلف فن کتاب‌درمانی صورت گرفته است.

وضعیت فعلی

در حال حاضر، کاربرد کتاب‌درمانی محدود به کتابداران و پزشکان در بیمارستان‌ها و مؤسسات درمانی نمی‌شود. آموزگاران، روان‌شناسان، جامعه‌شناسان، و مشاوران نیز اصول کتاب‌درمانی را به کار می‌برند. همچنین از آن در حوزه‌های جامعه‌شناسی روانی و زندگی اجتماعی هم استفاده می‌کنند، زیرا امروزه بهداشت روانی خارج از مؤسسات درمانی، به عنوان مسئله‌ای اجتماعی مطرح است. در این زمینه کتاب‌درمانی به مدارس، مؤسسات تأدیبی، و مؤسسات بیماران کندذهن راه پیدا کرده است. در حوزه ادبیات کودکان نیز کمیته‌هایی از کتابداران که در زمینه کودکان فعالیت

دارند، به طور مستمر فهرست کتاب‌هایی را که در شرایط ویژه و خاص کاربرد دارند، گردآوری و تهیه می‌کنند. طی دهه گذشته یا پیش‌تر، تحقیقات روان‌شناسی بیشتر بر روی استفاده کتاب‌درمانی از انواع آثار مکتوب به جای ادبیات سنتی متمرکز بود. یافته‌های ابتدایی، موفقیت بیشتر آثار غیرداستانی نسبت به آثار داستانی و شعری را نشان می‌دهد. در سال‌های اخیر برخی خطوط، هر چند نه چندان آشکار، میان کتاب‌درمانی و جنبش "خودیاری" مشاهده شده است. گرچه چندین دهه از پذیرش کتاب‌درمانی به عنوان بخشی از روند درمان گذشته است، ولی مطالعه درباره آن همچنان در مرحله آزمایشی و تجربی باقی مانده و کاربردهای بالقوه آن کشف نشده است.

برگرفته از دایره المعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی

<http://lib.sutech.ac.ir>

تجربه یک دانشجوی کارشناسی کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی

نرگس مشکینه

دانشجوی ترم ۷ کارشناسی کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی

دانشجویان کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی برای وبینارها و همایش‌های ماه پژوهش با اساتید همکاری نموده و در بخش تهیه محتوا به اساتید کمک می‌کنند

همچنین با تغییر طرح درس‌های کارشناسی کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی تمرکز بر مبحث کتابدار بالینی، تعدادی از دانشجویان با دستیاران بالینی در مقاطع ارشد و دکتری، همکاری نموده و از تجربه‌های بدست آمده می‌توان به بررسی مجلات فارسی و انگلیسی در زمینه پزشکی نام برد که اطلاعات حاصل از مجلات را در اختیار متخصصان حوزه پزشکی قرار می‌دهند

تجربه کار در کتابخانه دانشکده دندان پزشکی

دانشجویان کارشناسی به صورت دو یا سه روز در هفته در بخش‌های پایان نامه و جبین کتابخانه دانشکده دندان پزشکی مشغول به فعالیت بودند که در طی این مدت پایان نامه‌ها چاپی به صورت الکترونیک وارد پایگاه کتابخانه دانشگاه شد و کتاب‌های وجینی که توسط مسئول کتابخانه انتخاب شده بودند توسط دانشجویان کارشناسی از قفسه‌ها خارج و در لیست‌های از پیش طراحی شده ثبت می‌شدند و برای تخمیر یا مراکز دیگر ارسال می‌شدند که این فعالیت‌ها پس از شرایط کرونا تا حدی محدود و به صورت تعلیق درآمدند همکاری در سایر بخش‌ها

تیکه کتاب

گزینشگر: زهرا کاشفی
دانشجوی ترم ۳ کارشناسی کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی

حقیقت این است که در این دنیا، همیشه کسی هست که با کمال میل، بخواهد جایش را با شما عوض کند، بخواهد مثل شما نفس بکشد، مثل شما راه برود، در جایی که شما زندگی می کنید، زندگی کند. آیا اخیراً خداوند را به خاطر خانواده، دوستان، سلامتی و فرصت هایی که به شما داده است، شکر کرده اید؟

کتاب هر روز پنجشنبه است
نویسنده: جواد اوستین

یکی از نشانه های بلوغ انسان همین است که بداند چطور چیزهایی را که برای دیگران اهمیت دارد درک کند، حتی اگر برای خودش اهمیتی نداشته باشد.

کتاب ما تمامش می کنیم
نویسنده: کالین هوور

ژاو

نشریه علمی، فرهنگی، صنفی ژاو

شماره ۸ / آبان ۱۴۰۰

پورتال علمی و فرهنگی

کتاب وقتی باز است ذهنی است که حرف می‌زند، وقتی بسته است دوستی است به انتظار، وقتی فراموش می‌شود جانی است که می‌بخشاید، وقتی نابود شود، دلی است که می‌گیرید.

نویسنده: ماریو بار گاس یوسا
کتاب سوربز

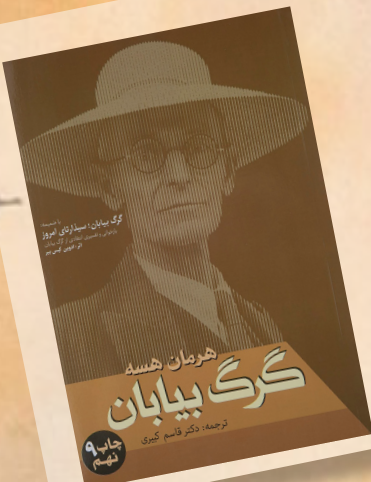

سوفی! اگر من می‌خواستم در این درس ها تنها یک چیز به تو یاد دهم، آن بود که "در قضاوت عجله نکن".

کتاب دنیای سوفی
نویسنده: یوستین گرادر

حتی در غم انگیزترین زندگی ها نیز به لحظاتی درخشان بر می‌خوریم و حتی در میان شن و سنگ هم گل‌های کوچک شادی می‌روید.

کتاب گرگ بیابان
نویسنده: هرمان هسه

جهان بازتابی از خود شماست اگر خود را از درون دوست بدارید و به خود مهر بورزید و ارج و ارزش نهید در زندگی بیرونی نیز همین حالات آشکار خواهد شد.

اگر طالب عشق بیشتری هستید به خود عشق بورزید، اگر خواهان پذیرفته شدن هستید خود را بپذیرید و اگر از اعماق وجودتان خود را محترم بشمارید همان سطح احترام را از هستی فراخواهید خواند...

کتاب نیمه تاریک وجود
نویسنده: دبی فورد

A sculpture of two figures, one holding a book to its face and the other holding a book to its head, with Persian text overlaid.

کتاب را بخوانید که بخوانید،
کتاب را بخوانید که بیدار شوید